

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

PREGLED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Informacije o najnovijim presudama i odlukama
Europskog suda za ljudska prava

SIJEČANJ – OŽUJAK 2015.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDA PRAVA
DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111
E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr
WEB: uredzastupnika.gov.hr

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Vlade pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVOD	4
ČLANAK 2.	6
ASIYE GENÇ protiv TURSKE	6
NIKOLIĆ protiv HRVATSKE	8
ČLANAK 3.	10
HELHAL protiv FRANCUSKE	10
S. Z. protiv BUGARSKE	12
M. S. protiv HRVATSKE (BR. 2)	15
ČLANAK 6.1.....	19
BOCHAN protiv UKRAJINE (BR. 2)	19
ĐURIĆ I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE.....	21
MOMČILOVIĆ protiv HRVATSKE.....	23
S. C. UZINEXPORT protiv RUMUNJSKE	25
ČLANAK 7.	27
ROHLENA protiv ČEŠKE.....	27
ČLANAK 8.	30
APOSTU protiv RUMUNJSKE	30
ELBERTE protiv LATVIJE.....	32
Y. Y. protiv TURSKE.....	34
DRAGOJEVIĆ protiv HRVATSKE	37
ČLANAK 10.....	40
DZHUGASHVILI protiv RUSIJE.....	40
FUCHS protiv NJEMAČKE	42
GUSEVA protiv BUGARSKE	43
HALDIMANN I DRUGI protiv ŠVICARSKE.....	45
INDEKS SUDSKE PRAKSE.....	47

UVOD

Izbor iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava (dalje u tekstu: Sud) iz prvog tromjesečja 2015. godine obuhvatio je 18 presuda i odluka tog suda.

Među njima su čak 4 presude protiv Hrvatske, koje smo odlučili uključiti u ovaj Pregled zbog važnosti problematike koja je bila predmet odlučivanja u tim predmetima. U presudama **Nikolić protiv Hrvatske** i **Momčilović protiv Hrvatske** Sud je utvrdio da prava podnositelja iz Konvencije nisu povrijeđena. U presudi **Nikolić** Sud je ocijenio da su nadležna hrvatska tijela poduzela sve prikladne mjere i radnje radi otkrivanja počinitelja i okolnosti ubojstva supruga podnositeljice u Vukovaru 1991. godine, te da je time ispunjena procesna obveza Republike Hrvatske po članku 2. Konvencije, unatoč tome što počinitelj nije otkriven. U predmetu **Momčilović** Sud je ocijenio da obveza podnošenja zahtjeva za mirno rješavanje spora državnom odvjetništvu prije podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske ne samo da ne predstavlja ograničenje prava na pristup sudu, već je Sud podržao takvo zakonsko rješenje kao jedan od alternativnih načina rješavanja spora kojim se smanjuje broj sudskih predmeta.

U presudi **M.S. protiv Hrvatske (br.2)** Sud je osim ocjene je li došlo do nečovječnog i ponižavajućeg postupanja prema podnositeljici koja je prisilno smještena u psihijatrijskoj bolnici, ocjenjivao jesu li podnositeljici osigurana procesna jamstva u postupku za određivanje prisilnog smještaja.

U predmetu **Dragojević protiv Hrvatske** Sud je utvrdio da nedovoljno obrazloženje sudskih naloga kojima su određene tajne mjere praćenja i snimanja telefonskih razgovora nije utjecalo na zakonitost dokaza pribavljenih tim mjerama, ali da je dovelo do povrede podnositeljevih prava na zaštitu privatnog života.

Neučinkovitost sustava javnog zdravstva, koja je za posljedicu imala smrt novorođenčeta bila je predmet razmatranja Suda u presudi **Asiye Genç protiv Turske**, dok je u presudi **S.Z. protiv Bugarske** izrazio zabrinutost zbog neučinkovitog provođenja istraga u Bugarskoj.

U presudi Velikog vijeća **Bochan protiv Ukrajine (br.2)** Sud je kritizirao način na koji je ukrajinski Vrhovni sud protumačio njegovu presudu u postupku koji je uslijedio nakon što je Sud utvrdio povredu podnositeljičinog prava na pošteno suđenje. Odluke Vrhovnog suda Sud je razmatrao i u predmetu **S.C.Uzinexport protiv Rumunjske**, u kojem je posebno naglasio ulogu Vrhovnog suda u ujednačavanju i/ili razvoju domaće sudske prakse.

U presudi Velikog vijeća **Rohlena protiv Češke** Sud je razmatrao retroaktivnu primjenu kaznenog zakona u kontekstu instituta produljenog kaznenog djela.

Osim već spomenute presude **Dragojević protiv Hrvatske**, u Pregledu je izdvojeno još nekoliko presuda u kojima je Sud ocjenjivao različite aspekte prava na zaštitu privatnog i obiteljskog života: pravo na zaštitu privatnog života bivšeg gradonačelnika zbog „curenja“

podataka iz kaznenog spisa (*Apostu protiv Rumunjske*), zaštitu dostojanstva umrlih osoba (*Elberte protiv Latvije*) i prava transseksualnih osoba (*Y.Y. protiv Turske*).

U Pregledu smo izdvojiti i nekoliko odluka koje se odnose na pravo na slobodu izražavanja, koje pravo Sud ubrzano razvija kroz svoju praksu. Riječ je o odlukama koje se odnose na: zaštitu ugleda preminulih javnih osoba i njihovih srodnika (*Dzhugashvili protiv Rusije* u kojem je Staljinov unuk tražio zaštitu ugleda svog djeda); granice slobode izražavanja odvjetnika prilikom zastupanja interesa stranaka (*Fuchs protiv Njemačke*); pravo na pristup informacijama kao dio pravo na slobodu izražavanja (*Guseva protiv Bugarske*) i korištenje tajnog snimanja u novinarskom radu (*Haldimann i drugi protiv Švedske*).

Uvjeti izdržavanja kazne u zatvorima redovito se pojavljuju pred Sudom, pa je u ovom Pregledu izdvojena presuda koja se odnosi na uvjete boravka u zatvoru zatvorenika s invaliditetom (*Helhal protiv Francuske*). U kategoriju „ponavljajuće“ tematike ulazi i pravo na suđenje u razumnom roku, a ovaj smo put izdvojili presudu *Đurić i ostali protiv Bosne i Hercegovine* koja se odnosi na neizvršavanje pravomoćnih presuda za naknadu ratne štete od strane Republike Srpske.

U odnosu na ranije Preglede prakse, na kraju svakog sažetka presude ili odluke dodali smo izravne poveznice na službeni tekst na stranicama Suda, kao i na prijevod na hrvatski jezik, ukoliko je već objavljen na stranicama Ureda zastupnika.

Također, na samom kraju dodali smo popis drugih presuda i odluka na koje se Sud poziva u pojedinoj odluci, kako bi zainteresirani korisnici Pregleda mogli doći do informacija o drugim odlukama vezanima za sličnu tematiku ili slično stajalište Suda.

Pregled prakse dostupan je na internetskim stranicama [Ureda zastupnika](#).

Na stranicama Ureda zastupnika dostupni su i prijevodi svih [presuda i odluka protiv Republike Hrvatske](#).

ČLANAK 2.

PRAVO NA ŽIVOT

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

NEDOSTACI I NEUČINKOVITOST U SUSTAVU JAVNOG ZDRAVSTVA, PROPUST U PRUŽANJU HITNE MEDICINSKE POMOĆI DJETETU I NEPROVOĐENJE ISTRAGE O SMRTI DJETETA DOVELI SU DO POVREDE PRAVA NA ŽIVOT

**ASIYE GENÇ protiv
TURSKE**

*zahtjev br. 24109/07
presuda od 27. siječnja 2015.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositeljica zahtjeva je zbog trudova prevezena u javnu bolnicu Gümüşhane u pratnji svog supruga. Sljedećeg dana, podnositeljica je carskim rezom rodila nedonošče kod kojeg su se ubrzo nakon poroda pojavili poremećaji u disanju. Budući da u bolnici nije postojala odgovarajuća neonatalna jedinica liječnici su odlučili premjestiti nedonošče u drugu javnu bolnicu, KTÜ Farabi, udaljenu 110 kilometara od bolnice u kojoj je nedonošče rođeno.

Dana 1. travnja 2005. godine, oko 1.15. sati, bolnica KTÜ Farabi odbila je primiti nedonošče zbog nedostatka slobodnih mjesta u jedinici neonatalne intenzivne skrbi. Oko 2.00

sata nedonošče je premješteno u Centar za porodništvo. No, dežurni liječnik objasnio je da Centar nema na raspolaganju slobodnih inkubatora te je sugerirao roditeljima da nedonošče vrate natrag u javnu bolnicu Gümüşhane. Međutim, navedena bolnica je odbila primiti nedonošče zbog nedostatka slobodnih mjesta u jedinici neonatalne intenzivne skrbi. Nedonošče je nedugo zatim preminulo u kolima hitne pomoći. Dana 6. travnja 2005. godine, roditelji su podnijeli kaznenu prijavu povodom koje je pokrenuta istraga koja je ubrzo obustavljena, kao i istraga koju je pokrenulo Ministarstvo zdravlja. Obje istrage su obustavljene jer su domaće vlasti ustanovile kako nedonošče nije umrlo krivnjom medicinskog osoblja.

❖ **OCJENA SUDA**

Pozivajući se na povredu članka 2. Konvencije, podnositeljica je prigovarala na navodne nedostatke istrage koja je provedena u odnosu na smrt njezinog djeteta. Sud je ispitivao jesu li domaća tijela u cilju sprječavanja ove tragedije poduzela sve što se od njih moglo razumno očekivati te posebice jesu li ispunila obvezu prema kojoj su bila dužna osigurati mjere za zaštitu života djeteta. Sud je ustanovio kako je na smrt podnositeljičinog djeteta utjecao sljedeći splet okolnosti: neučinkovito međusobno djelovanje ustanova javnog zdravstva popraćeno tromošću birokratskog aparata; nedostaci u postojećem sustavu neonatalne skrbi koji su se odnosili na manjak inkubatora te propust u pružanju hitne medicinske pomoći djetetu. Sud je primijetio kako je javna bolnica trebala biti svjesna rizika koji je prijetio životu djeteta ukoliko druga bolnica odbije njegov primitak.

Prije donošenja odluke o premještanju djeteta, medicinsko osoblje bolnice Gümüşhane nije poduzelo potrebne mjere kojima bi se osigurao primitak djeteta u drugu bolnicu. Tužena država nije osigurala odgovarajuću organizaciju i funkcioniranje ustanova javnog zdravstva i sustava pružanja zdravstvene zaštite. Podnositeljičino dijete nije preminulo

zbog liječničkog nemara ili greške u prosuđivanju već zbog toga što djetetu uopće nije omogućen bolnički tretman. Takva situacija predstavlja uskratu medicinske skrbi zbog koje je u opasnost doveden ljudski život. Sud je nadalje zauzeo stav kako se zbog odbijanja prijama djeteta u ustanovu javnog zdravstva i činjenice da protiv medicinskog osoblja koje je odbilo primiti dijete nije proveden postupak, pojavilo pitanje primjene članka 2. Konvencije.

Sud je istaknuo kako je tužena država trebala poduzeti odgovarajuće radnje kojima bi se identificirali nedostaci sustava javnog zdravstva koji su doveli do smrti podnositeljičinog djeteta, a što bi doprinijelo sprječavanju takvih ili sličnih povreda u budućnosti. Bilo je razumno očekivati kako će nadležna domaća tijela ispitati jesu li i u kojoj mjeri, nedostaci utvrđeni u predmetnom slučaju bili u skladu sa zahtjevima sustava javnog zdravstva te propisima koji reguliraju ustanove javnog zdravstva. Isto tako moglo se očekivati da će nadležna domaća tijela u slučaju takvih nedostataka poduzeti potrebne radnje u cilju utvrđivanja odgovornosti.

Država članica trebala je poduzeti odgovarajuće radnje putem kojih bi se identificirali nedostaci u okviru sustava javnog zdravstva koji su doveli do smrti podnositeljičinog djeteta, a što bi doprinijelo sprječavanju takvih ili sličnih povreda u budućnosti.

Međutim, nitko od nadležnih vlasti nije ispitao način na koji su nadležne ustanove zdravstvene skrbi primijenile mjerodavna pravila

postupanja kod prijema novorođenčeta u jedinicu hitne pomoći. Isto tako, nisu ispitani razlozi zbog kojih u tim ustanovama nedostaje odgovarajuća medicinska oprema za pružanje pomoći djetetu koje je prijevremeno rođeno, posebice broj raspoloživih inkubatora.

Imajući u vidu navedeno, Sud je zaključio kako reakcija turske sudbene vlasti nije bila u skladu s potrebom razotkrivanja okolnosti slučaja u kojima je nedonošče preminulo. Istraga nije bila sveobuhvatna budući da niti jedan od ključnih čimbenika koji je doveo do propusta u postupanju ustanova javnog zdravstva nije bio predmetom istrage.

Sud je utvrdio kako tužena država nije postupila sukladno svojim obvezama iz članka 2. Konvencije u odnosu na nedonošče koje je preminulo nekoliko sati nakon poroda, budući da interna istraga koju su nadležna tijela provela nije bila dovoljna niti odgovarajuća. Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako je došlo do povrede članka 2. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

65.000,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete.

KLJUČNE RIJEČI

- pravo na život
- neučinkovit sustav javnog zdravstva
- manjak medicinske opreme
- uskrata medicinske skrbi
- neučinkovita istraga

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ISTRAGA KOJU SU PROVELA HRVATSKA NADLEŽNA TIJELA BILA JE U SKLADU SA ZAHTJEVIMA KONVENCIJE

NIKOLIĆ protiv HRVATSKE

*zahtjev br. 5096/12
presuda od 29. siječnja 2015.*

❖ ČINJENICE

Predmet se odnosi na događaje koji su se odvijali u Vukovaru, koji je u razdoblju od kolovoza do studenog 1991. godine bio pod snažnim napadom Jugoslavenske narodne armije i srpskih paravojnih postrojbi te je krajem studenog 1991. godine od strane istih i konačno zauzet. Između 1992. i 1996. godine Vukovar je označen kao područje pod zaštitom Ujedinjenih naroda ("UNPA"). Tijekom 1996. godine Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda ustanovilo je Prijelaznu upravu UN-a za Istočnu Slavoniju, Baranju i Zapadni Srijem („UNTAES“) koja je uključivala i Vukovar. Dana 15. siječnja 1998. godine UNTAES-u je završio mandat, a započeo je prijenos ovlasti hrvatskim vlastima.

Dana 2. listopada 1991. godine, za vrijeme opće uzbune u Vukovaru, dvojica nepoznatih muškaraca u uniformama naoružana vatrenim oružjem, lišila su slobode supruga podnositeljice na način da su ga iz podruma ili dvorišne zgrade odvezli u nepoznato. Njegovo tijelo je pronađeno dana 24. studenoga 1991. godine u rijeci Dunav kod Novog Sada u Srbiji. Dana 25. studenoga 1991. godine, Zavod za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Novom Sadu proveo je obdukciju tijela podnositeljčinog supruga kojom je ustanovljeno kako je uzrok smrti djelovanje projektila iz ručnog vatrenog oružja.

Tijekom 2004. godine podnositeljica je u odnosu na navedene događaje podnijela tužbu

protiv Republike Hrvatske radi naknade štete Općinskom sudu u Vukovaru. Općinsko državno odvjetništvo u Vukovaru zatražilo je od policije dostavu svih podataka vezanih uz smrt supruga podnositeljice. Policija je tada prvi put doznala za smrt supruga podnositeljice te je pokrenula istragu tijekom koje je obavila obavijesne razgovore s podnositeljicom i dvojicom svjedoka. Dana 15. veljače 2005. godine, PU vukovarsko - srijemska je u vezi navodnog ubojstva supruga podnositeljice podnijela kaznenu prijavu protiv nepoznatog počinitelja Županijskom državnom odvjetništvu u Vukovaru. Dana 5. svibnja 2009. godine, podnositeljica se obratila Županijskom državnom odvjetništvu u Vukovaru, te navela imena osoba koje bi mogle imati saznanja o osobama koje su odvele njezinog supruga. Policija je u srpnju 2009. obavila daljnje obavijesne razgovore s osobama koje je navela podnositeljica, ali nije dobila nova saznanja o odvođenju i smrti supruga podnositeljice. Dana 24. ožujka 2011. godine, sudac istrage Županijskog suda u Zagrebu ispitao je svjedoka B. Š. koji je ponovio raniju izjavu. Dana 3. svibnja 2011. godine, istražni sudac Županijskog suda u Vukovaru ispitao je podnositeljicu koja je isto tako ponovila raniju izjavu. Dana 12. studenoga 2011. godine, PU vukovarsko – srijemska obavijestila je Županijsko državno odvjetništvo u Vukovaru da o predmetu nema nikakvih novih saznanja. Domaći sudovi u cijelosti su odbili tužbeni zahtjev za naknadu štete kao neosnovan.

Podnositeljica je, pozivajući se na postupovni aspekt članka 2. Konvencije, prigovorila propustima u istrazi ubojstva njezina supruga. Nadalje, pozivajući se na članak 13. Konvencije, podnositeljica je prigovorila da nije imala na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na istragu o smrti svog supruga.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na postupovni aspekt članka 2. Konvencije

Sud je istaknuo kako su krajem 2004. godine, kad je podnositeljica podnijela tužbu za naknadu štete protiv Republike Hrvatske, domaće vlasti prvi put saznale za smrt podnositeljčinog supruga. Republiku Hrvatsku je u tom postupku zastupalo Općinsko državno odvjetništvo u Vukovaru koje je od PU vukovarsko - srijemske odmah zatražilo sve dostupne informacije u vezi smrti supruga podnositeljice. PU vukovarsko - srijemska je odmah pokrenula istragu te obavila obavijesne razgovore s podnositeljicom i svim osobama koje su navodno svjedočile otmici njezinog supruga od strane dvojice uniformiranih muškaraca.

Dužnost provođenja učinkovite istrage odnosi se na način na koji je istraga provedena, a ne na rezultat istrage. Činjenica da se tijekom istrage nisu uspjeli identificirati počinitelji sama po sebi ne čini nužno istragu neučinkovitom, budući da je policija istražila sve dostupne informacije.

Sud je uzeo u obzir činjenicu da je suprug podnositeljice navodno otet od strane uniformiranih muškaraca iz Vukovara 1991. godine te da podnositeljica to nije prijavila hrvatskim vlastima. Međutim, zbog činjenice da je prošlo otprilike četrnaest godina, izgledi da će se utvrditi istina značajno su se smanjili. U međuvremenu su preminuli neki od navodnih svjedoka tog događaja, a oni koji su još uvijek bili živi nisu iznijeli bitne informacije o identitetu muškaraca koji su oteli supruga podnositeljice. Sud je istaknuo kako se dužnost provođenja učinkovite istrage odnosi

na način na koji je istraga provedena, a ne na rezultat istrage.

Što se tiče primjerenosti mjera koje su poduzele hrvatske vlasti u vezi smrti supruga podnositeljice, Sud nije uzeo kao uvjerljive tvrdnje podnositeljice da je došlo do značajnih propusta. Podnositeljica nije ukazala ni na koje druge konkretne tragove u istrazi koje bi policija mogla slijediti. Činjenice predmeta pokazuju da su ključni svjedoci do kojih se moglo doći ispitani i da su dostupni dokazi prikupljeni i pregledani. Sud stoga ističe kako je policija istražila sve dostupne informacije. Činjenica da se tijekom istrage nisu uspjeli identificirati počinitelji sama po sebi ne čini nužno istragu neučinkovitom. U konkretnim okolnostima predmeta, Sud smatra kako se domaćim tijelima ne može staviti na teret skrivljena nepažnja, zla namjera ili nedostatak volje za postupanjem. Sud je stoga utvrdio kako u ovom predmetu nije došlo do povrede članka 2. Konvencije.

U odnosu na članak 6. i članak 13. Konvencije

Prigovore podnositeljice temeljem ovih članaka Sud je ocijenio očigledno neosnovanima te ih odbacio sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- istraga za ratni zločin
- ubojstvo civila tijekom Domovinskog rata
- učinkovitost istrage
- rezultati istrage
- identifikacija počinitelja

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ČLANAK 3.

ZABRANA MUČENJA I NEČOVJEČNOG POSTUPANJA

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

ZATVORSKI UVJETI U KOJIMA JE BORAVIO ZATVORENIK S INVALIDITETOM NISU BILI U SKLADU S KONVENCIJOM

**HELHAL protiv
FRANCUSKE**

*zahtjev br. 10401/12
presuda od 19. veljače 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva nalazi se u zatvoru Poitiers - Vivonne na izdržavanju kazne zatvora u trajanju od 30 godine radi ubojstva, pokušaja ubojstva i napada.

Dana 28. ožujka 2006. godine dok se nalazio u zatvoru Nancy, podnositelj je prilikom bijega pao s visine od nekoliko metara. Zadobio je frakturu kralježnice koja je uzrokovala paraplegiju donjeg dijela tijela te inkontinenciju. Nakon nezgode, podnositelj je prebačen u zatvor Mulhouse, a tijekom 2009. godine u zatvor Uzerche. Dana 12. kolovoza 2010. godine, podnositelj je zatražio odgodu izdržavanje kazne zatvora zbog zdravstvenih razloga. Isticao je kako zatvorske prostorije te pogotovo sanitarni čvor nisu prilagođeni osobama s invaliditetom zbog čega je cijelo vrijeme morao biti u invalidskim kolicima. Isto tako, podnositelj je prigovarao neodgovarajućoj psihoterapiji te da je morao tražiti pomoć drugih zatvorenika koji su

određeni da mu pomažu, stavljajući ga time u ponižavajući položaj u odnosu na ostale zatvorenike.

Dana 3. veljače 2011. godine, nadležni sud odbio je njegov zahtjev s obrazloženjem kako su dugoročno gledajući zatvorski uvjeti u kojima je boravio podnositelj u skladu s njegovim stanjem. Nadležni sud je pritom uzео u obzir dva istovjetna mišljenja sudskih vještaka medicinske struke. Međutim, primijetio je kako zatvor Uzerche u kojemu je tada boravio podnositelj nije prilagođen osobama s invaliditetom te kako postoje zatvori koji bi više odgovarali njegovim potrebama. Podnositelj je protiv navedene odluke podnio žalbu povodom koje je drugostupanjski sud potvrdio prvostupanjsku odluku.

Pozivajući se na članak 3. Konvencije, podnositelj je prigovarao kako je zbog kontinuiranog boravka u zatvoru koji nije bio prilagođen njegovim zdravstvenim potrebama pretrpio ponižavajuće postupanje.

❖ OCJENA SUDA

Sud je istaknuo sljedeći sadržaj obveze države stranke Konvencije, koji je utvrđen sudskom praksom, koja se odnosi na brigu o bolesnim zatvorenicima: država mora prije svega ustanoviti jesu li zatvorenici s obzirom na svoje zdravstveno stanje u mogućnosti izdržavati kaznu u zatvoru; pružiti im odgovarajući tretman; te uskladiti zatvorske uvjete sa zdravstvenim stanjem pojedinačnog zatvorenika.

U odnosu na podnositeljev kontinuirani boravak u zatvoru, Sud se složio s domaćim sudovima kako zdravstveno stanje nije sprječavalo podnositelja da kaznu izdržava u zatvoru. Domaći sudovi su prilikom donošenja odluke kojom su odbili njegov zahtjev uzeli u obzir njegov tjelesni nedostatak, oslanjajući se pritom na dva istovjetna nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke. Sud je stoga zaključio kako njegov kontinuirani boravak u zatvoru nije sam po sebi bio u suprotnosti s

člankom 3. Konvencije. Međutim, u odnosu na kvalitetu zatvorskog tretmana, Sud je zaključio kako domaća tijela nisu poduzela sve što se od njih moglo očekivati u okviru pružanja rehabilitacijskog tretmana koji je podnositelju bio potreban.

Država mora prije svega ustanoviti jesu li zatvorenici s obzirom na svoje zdravstveno stanje u mogućnosti izdržavati kaznu u zatvoru, pružiti im odgovarajući tretman te uskladiti zatvorske uvjete pojedinačnom zdravstvenom stanju zatvorenika.

Posebice, između 2009. i 2012. godine podnositelju uopće nije pružena psihoterapija, a nakon 2012. godina samo jednom tjednom i to na kratko vrijeme. Sud je dodao kako sama činjenica da podnositelj nije samoinicijativno tražio premještaj u drugi zatvor ne može opravdati domaća tijela, budući da su ona vlastitom odlukom mogla odrediti takav premještaj.

Nadalje, u vezi s uvjetima u zatvoru, Sud je zaključio da osiguravanjem pomoći drugog

zatvorenika pri tuširanju, u nedostatku tuševa prilagođenih osobama s teškoćama u kretanju, država nije na odgovarajući način ispunila svoju obvezu pružanja odgovarajuće zdravstvene skrbi zatvoreniku.

Zaključno, Sud je utvrdio kako je podnositelj bio podvrgnut ponižavajućem postupanju u smislu članka 3. Konvencije, zbog nepostojanja odgovarajućeg tretmana i činjenice kako se mogao istuširati isključivo uz pomoć drugih zatvorenika.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

7.000,00 EUR - na ime nematerijalne štete;
4.000,00 EUR - na ime troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *ponižavajuće postupanje*
- *uvjeti u zatvorima*
- *zatvorenici s invaliditetom*
- *zdravstvena skrb u zatvorima*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

POVREDA ČLANKA 3. ZBOG NEUČINKOVITE ISTRAGE I PREKOMJERNOG TRAJANJA KAZNENOG POSTUPKA ZBOG TRGOVANJA LJUDIMA

**S. Z. protiv
BUGARSKE**

*zahtjev br. 29263/12
presuda od 03. ožujka 2015.*

❖ ČINJENICE

Dana 19. rujna 1999. godine, podnositeljica koja je tada imala 22 godine, zaputila se automobilom s dvojicom muškaraca iz Sofije prema Blagoevgradu. Muškarci su joj tijekom putovanja rekli kako ju namjeravaju „prodati“ kao prostitutku. Podnositeljicu su zatim odveli u stan u kojemu su ju držali protivno njezinoj volji. Tijekom boravka u stanu, podnositeljica je pretrpjela tjelesne ozljede te je silovana od strane nekoliko muškaraca. Podnositeljica je u stanu boravila otprilike 48 sati te je u jednom trenutku uspjela pobjeći u susjedni stan čiji vlasnici su pozvali policiju. Prilikom policijskog ispitivanja, podnositeljica se pokušala baciti kroz prozor.

Tijekom istrage koju su pokrenula nadležna tijela, podnositeljica je identificirala dvojicu napadača i dvojicu policajaca s kojima su ta dvojica napadača razgovarala prije nego li su joj protupravno oduzeli slobodu. Podnositeljica je izjavila kako su ti muškarci pripadnici kriminalne organizacije koja se bavi trgovanjem ljudi te kako su ju namjeravali odvesti u zapadnu Europu radi prostitucije. Istraga je u četiri navrata obustavljena i ponovno pokrenuta s obrazloženjem kako nisu poduzete sve potrebne istražne radnje odnosno da je došlo do postupovnih nepravilnosti.

Tijekom 2007. godine protiv sedmorice okrivljenika podignuta je optužnica zbog sumnje na počinjenje nekoliko kaznenih djela: protupravno oduzimanje slobode, silovanje,

poticanje na prostituciju i otmicu radi prisiljavanja na prostituciju. Održana su 22 ročišta od kojih je otprilike deset odgođeno radi nepravilnosti u vezi s dostavom poziva za raspravu okrivljenicima ili svjedocima. Presudom od dana 27. ožujka 2012. godine, petorica okrivljenika proglašeni su krivima te su im izrečene kaznenopravne sankcije. Od preostale dvojice okrivljenika, protiv jednog je donesena oslobađajuća presuda, a u odnosu na drugog je nastupila zastara kaznenog progona. U konačnoj presudi od dana 11. veljače 2014. godine, u odnosu na još jednog okrivljenika utvrđeno je kako je nastupila zastara kaznenog progona, a nekima od ostalih okrivljenika nadležni sud je ublažio kazne.

Pozivajući se na članak 3. Konvencije (zabrana nečovječnog i ponižavajućeg postupanja) i članka 8. Konvencije (pravo na zaštitu privatnog života) podnositeljica je prigovarala na neučinkovitost kaznenog postupka pred domaćim sudom. Posebice je ukazala na nedostatke u istrazi te duljinu trajanja istrage (članak 6. st. 1. Konvencije).

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na članak 3. Konvencije

Sud je ustanovio kako je kazneni postupak sveukupno trajao više od 14 godina (istraga, prvostupanjski i drugostupanjski postupak). Sud je nadalje primijetio kako je istraga obustavljena u četiri navrata s tim da je nadležno tužiteljstvo donijelo odluku kojom je istraga ponovno pokrenuta zbog toga što nisu poduzete sve potrebne istražne radnje odnosno zbog toga što je došlo do postupovnih nepravilnosti. Do zastoja tijekom istrage došlo je zbog toga što nadležna tijela nisu postupala s dužnom pažnjom, što je dovelo do zastare za neka kaznena djela. Nadalje, nadležna tijela odustala su od kaznenog progona u odnosu na dvojicu policajaca koje je podnositeljica identificirala.

Utvrđeni nedostaci ukazuju na sustavne probleme u vezi učinkovitih istraga u Bugarskoj. Međutim, Sud je uzimajući u obzir složenost navedene problematike odlučio kako nije u poziciji određivati mjere izvršenja presude u predmetu S. Z. Sud je ustanovio kako je najprikladnije da bugarske vlasti u suradnji s Odborom ministara Vijeća Europe odluče koje će opće mjere primijeniti u cilju sprječavanja sličnih povreda u budućnosti.

Sud je izrazio zabrinutost time što nadležna domaća tijela nisu smatrala potrebnim ispitati radi li se o mreži organiziranog kriminala te su svoja postupanja usmjerila isključivo na pojedince koji su bili izravno odgovorni za otmicu i napad na podnositeljicu. Nadležna tijela trebala su uzeti u obzir prirodu kaznenih djela te podnositeljicine navode kako su napadači bili članovi kriminalne organizacije koja se bavi trgovanjem žena radi prostitucije u inozemstvu. Međutim, usprkos navedenom nadležna tijela nisu poduzela odgovarajuće korake u cilju pronalaženja dvojice policajaca koje je podnositeljica identificirala. Isto tako, Sud je zaključio kako je sam stadij rasprave koja je započela 2007. godine predugo trajao te kako se duljina trajanja ne može opravdati složenošću predmeta: veliki broj ročišta odgođen je zbog nepravilnosti u vezi s dostavom poziva za raspravu okrivljenicima ili svjedocima. Sud je u konačnici zaključio kako je predugo trajanje postupka uzrokovalo

negativne posljedice za podnositeljicu koja se uslijed pretrpljenog napada nalazila u psihički osjetljivom stanju i kako je bila u neizvjesnosti glede tijeka i ishoda kaznenog postupka te kako se u nekoliko navrata tijekom davanja iskaza morala prisjećati samog događaja. Sud je stoga zaključio kako je došlo do povrede članka 3. Konvencije.

U odnosu na članak 46. Konvencije (obvezujuća snaga presuda i odluka)

Podnositeljica je u postupku pred Sudom istaknula kako njezin slučaj ukazuje na sustavnu problematiku u vezi s kaznenim postupcima u Bugarskoj. Stoga je zatražila da Sud odredi individualne i opće mjere koje je Bugarska dužna poduzeti u smislu članka 46. Konvencije. Navedena odredba omogućava Sudu da pomogne tuženim državama da utvrde na koji način će riješiti povredu utvrđenu presudom Suda. Međutim, Sud je naglasio kako ovisi o državi na koji način će u okviru domaćeg pravnog poretka izvršiti presude Suda, uz nadzor Odbora ministara Vijeća Europe. Sud je primijetio kako je u odnosu na obvezu provođenja učinkovitih istraga donio 45 presuda protiv Bugarske.

Neki od razloga zbog kojih je Sud utvrdio povredu su značajna odugovlačenja tijekom istrage koja su rezultirala zastarom kaznenog progona, neovlašteno izdvajanje dokaza, eliminacija okrivljenika od strane nadležnih tijela, ili opetovano odbijanje tužiteljstva da postupi po nalogu suda. Ponavljanje ovih nedostataka ukazuju na sustavne probleme u vezi učinkovitih istraga u Bugarskoj. Međutim, Sud je uzimajući u obzir složenost navedene problematike odlučio kako nije u poziciji određivati mjere izvršenja presude u predmetu S. Z. Sud je ustanovio kako je najprikladnije da bugarske vlasti u suradnji s Odborom ministara Vijeća Europe odluče koje će opće mjere primijeniti u cilju sprječavanja sličnih povreda u budućnosti.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

15.000,00 EUR - na ime naknade nematerijalne štete;

2.500,00 EUR - na ime naknade troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *trgovanje ljudima*
- *učinkovita istraga*
- *prekomjerno trajanje kaznenog postupka*
- *mučenje i nečovječno postupanje*
- *sustavni problem neučinkovitosti istrage*
- *izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava*

ČLANAK 5., 1. (e)

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

e) ako se radi o zakonitom lišenju slobode osoba radi sprječavanja širenja zaraznih bolesti, o pritvaranju umobolnika, alkoholičara, ovisnika o drogi ili skitnica;

DRŽAVA NIJE OSIGURALA MEHANIZME ZAŠTITE PRAVA OSOBE KOJA JE ZBOG DUŠEVNIH SMETNJI PRISILNO SMJEŠTENA U PSIHIJATRIJSKU BOLNICU

**M. S. protiv
HRVATSKE (BR. 2)**

*zahtjev br. 75450/12
presuda od 19. veljače 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva obratila se svojoj liječnici obiteljske medicine zbog jakih bolova u donjem dijelu leđa. Nakon što ju je pregledala, liječnica je pozvala hitnu medicinsku pomoć i uputila podnositeljicu na daljnje preglede. Prilikom dolaska na hitnu medicinsku pomoć, dežurni doktor dijagnosticirao je da podnositeljica pati od akutnog psihotičnog poremećaja te joj odredio hospitalizaciju. Podnositeljica je, protivno svojoj volji, odmah smještena u izolacijsku sobu Klinike za psihijatriju, zavezana za krevet te zadržana u takvom položaju cijelu noć.

Sljedeći dan bolnica je obavijestila nadležni Županijski sud da je podnositeljica prisilno zadržana na liječenju. Sud je istog dana pokrenuo postupak za prisilni smještaj, imenovao podnositeljici zastupnika, te nakon postupka donio odluku kojom je odredio prisilni smještaj podnositeljice.

Protiv navedene odluke podnositeljica je dana 7. studenog 2012. godine podnijela žalbu. Isto tako, sestra podnositeljice, uz objašnjenje da djeluje u ime podnositeljice, je dana 9. studenog 2012. godine podnijela još jednu žalbu protiv iste odluke. Nadalje, podnositeljica je uputila 8. studenog 2012. godine, vlastoručnu pritužbu ravnateljstvu bolnice. Prigovorila je da je bila vezana za krevet u bolnici bez razloga, da joj nitko nije objasnio postupak, da ju njezin imenovani zastupnik nikad nije posjetio te da je njezino zatvaranje u bolnicu bilo protivno mjerodavnom domaćem pravu.

Pritužba podnositeljice nikad nije prosljeđena ravnatelju bolnice niti bilo kojem drugom nadležnom bolničkom tijelu, a dana 13. studenog 2012. nadležni Županijski sud donio je odluku kojom je odbio obje žalbe kao neosnovane. Podnositeljica je otpuštena iz bolnice nakon mjesec dana.

Pozivajući se na članak 3. Konvencije podnositeljica je prigovarala da je bila zlostavljana tijekom prisilnog smještaja u psihijatrijskoj bolnici i da u tom pogledu nije bilo djelotvorne istrage. Nadalje, pozivajući se na članak 5. stavak 1. točku (e), prigovarala je kako je nezakonito i neopravdano prisilno smještena u bolnicu te kako sudska odluka kojom je određen njezin prisilni smještaj nije obuhvaćala postupovne mehanizme zaštite njezinih prava.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na postupovni aspekt članka 3. Konvencije

U kontekstu navoda o zlostavljanju podnositeljice, koja je bila prisilno smještena u psihijatrijskoj bolnici, Sud je istaknuo kako

članak 3. Konvencije zahtijeva od država stranaka Konvencije da uspostave djelotvorne kaznenopravne mehanizme koji će omogućiti pružanje praktične, djelotvorne i učinkovite zaštite prava zajamčena člankom 3. Sud je posebice naglasio kako se zlostavljanje osoba koje su pod nadzorom države ne može ispraviti isključivo dodjeljivanjem naknade žrtvi. Pojam djelotvornog kaznenopravnog mehanizma podrazumijeva obvezu države da provede detaljnu, djelotvornu i učinkovitu istragu koja može dovesti do otkrivanja i kažnjavanja odgovornih. Država posebno mora uzeti u obzir ranjivo stanje žrtava i činjenicu da će osobe koje su podvrgnute zlostavljanju često biti manje spremne ili voljne podnijeti prigovor, pa je država dužna pokrenuti istragu čak i ako prigovor nije podnesen, a postoje dovoljno jasne naznake da se zlostavljanje dogodilo.

Sud primjećuje kako je vlastoručna pritužba koju je podnositeljica uputila ravnateljstvu bolnice, sadržavala navode o zlostavljanju tijekom njezinog prisilnog smještaja u bolnici. Navedenu pritužbu podnositeljica je naknadno priložila žalbi Županijskom sudu. Štoviše i žalba koju je podnositeljčina sestra podnijela sadržavala je nekoliko navoda o zlostavljanju podnositeljice tijekom prisilnog smještaja. Prema mišljenju Suda ovi su navodi ukazivali na moguće zlostavljanje, te doveli do obveze države da provede djelotvornu i učinkovitu istragu. Međutim, iako su prigovori podnositeljice bili predloženi domaćim tijelima, posebice nadležnom Županijskom sudu, oni nikada nisu ispitani niti su proslijeđeni nadležnim tijelima na daljnje postupanje, unatoč tome što je obveza provođenja istrage radi ispitivanja podnositeljčinih prigovora o navodnom zlostavljanju propisana mjerodavnim domaćim pravom i zahtjevima Konvencije, na koju obvezu Sud opetovano ukazuje. Naime, prema mjerodavnom domaćem pravu županijski sud trebao je proslijediti podnositeljčinu pritužbu nadležnim domaćim tijelima, točnije Državnom odvjetništvu i ravnatelju bolnice na kojeg je pritužba i bila naslovljena kako bi oni

Puko imenovanje zastupnika ne može ispuniti zahtjeve iz članka 5. stavka 1. točke (e) Konvencije o potrebnoj „pravnoj pomoći” osobama koje su prisilno smještene zbog duševnih smetnji. To je zato što djelotvorno pravno zastupanje osoba s duševnim smetnjama zahtijeva da nadležni domaći sudovi pojačano nadziru njihove pravne zastupnika. S obzirom na značaj koji je ovaj postupak imao za podnositeljicu, kontakt između zastupnika i podnositeljice bio je potreban, pa čak i ključan kako bi se osiguralo da postupak zaista bude kontradiktoran, a legitimni interesi podnositeljice zaštićeni.

proveli daljnje istrage u vezi navodnog zlostavljanja. U tim okolnostima Sud je utvrdio da su domaća tijela bila pasivna glede podnositeljčinih navoda o zlostavljanju i da nisu izvršila svoju postupovnu obvezu provođenja učinkovite i djelotvorne istrage.

U odnosu na materijalni aspekt članka 3. Konvencije

Sud je istaknuo kako je položaj podređenosti i nemoći karakterističan za pacijente prisilno smještene u psihijatrijskim bolnicama te stoga poziva na povećanu pozornost u razmatranju jesu li državna tijela postupila sukladno zahtjevima Konvencije. Ako postoji potreba za primjenu sile prema osobama koje su nesposobne samostalno odlučivati, Sud mora biti uvjeren da za takvim mjerama postoji medicinska potreba.

U konkretnom slučaju, Sud je ispitivao je li postupanje prema podnositeljici tijekom prisilnog smještaja doseglo onaj stupanj ozbiljnosti koji zahtijeva članak 3. Konvencije.

Ono što je Sud istaknuo kao osobito zabrinjavajuće je činjenica da je podnositeljica petnaest sati provela ležeći zavezana za krevet te je patila od zdravstvenih tegoba, a što je potkrijepljeno dokumentacijom. Nadalje, podnositeljica je zatražila pregled čim je prisilno smještena te se nekoliko puta tijekom razdoblja u kojem je bila vezana žalila se na bol u leđima. Međutim, na njezine pritužbe bolničko osoblje nije reagiralo. S obzirom na navedeno, Sud je istaknuo kako mjeru fizičkog ograničavanja kretanja pacijenti obično ne mogu zaboraviti te je doživljavaju kao traumatičnu i ponižavajuću, a što je i sama podnositeljica navela. Sud je stoga zaključio kako je fizičko ograničavanje podnositeljičinog kretanja u trajanju od petnaest sati njoj moralo uzrokovati veliku tjeskobu i fizičku patnju te da je doseglo onaj stupanj ozbiljnosti koji zahtjeva članak 3. Konvencije.

Sud je nadalje ispitivao je li fizičko ograničavanje podnositeljičinog kretanja bilo opravdano. Sud ističe kako se takve mjere mogu primjenjivati isključivo kao krajnje sredstvo te kada su one jedine raspoložive za sprječavanje neposrednog ili neizbježnog nanošenja štete pacijentu ili drugima. Upotreba takvih mjera mora biti razmjerna i opravdana te duljina trajanja mora odgovarati ostvarenju svrhe radi koje je određena. Medicinska dokumentacija podnositeljice ne ukazuje na to da je ona predstavljala neposrednu ili neminovnu prijetnju sebi ili drugima niti da je na drugi način bila agresivna. Istina je da su doktori koji su ju pregledali u odjelu za hitnu pomoć utvrdili da iznosi nesuvisle podatke i izjave o svojim zdravstvenim problemima, no to samo po sebi nije moglo opravdati upotrebu mjere fizičkog ograničavanja kretanja. No, bolničko osoblje nije pokušalo primijeniti alternativan način smirivanja podnositeljice niti je mjera fizičkog ograničavanja podnositeljice bila upotrijebljena kao krajnje sredstvo u krajnjoj nuždi. Štoviše, fizičko ograničavanje slobode primijenjeno je nakon što podnositeljica nije pristala na smještaj u bolnici, a što je protivno međunarodnim standardima i zahtjevima domaćeg prava.

Što se tiče navoda da se mjera fizičkog ograničavanja kretanja primijenila kao odgovor na agresivnost podnositeljice, Sud je primijetio da je navodna agresivnost navedena u zapisniku o nadzoru podnositeljice tek nakon što je mjera već primijenjena. Istina je da se u to vrijeme podnositeljica opirala mjeri, ali s obzirom na okolnosti u kojima je bila primljena u bolnicu i u kojima je bila vezana, Sud smatra da se primjena vezivanja teško može opravdati činjenicom da se osoba opirala primjeni te mjere. Isto tako, Sud je zaključio kako bolničko osoblje nije mjeru fizičkog ograničavanja kretanja djelotvorno i primjereno nadziralo, pogotovo ako se u obzir uzmu podnositeljičine pritužbe na bolove u leđima.

Slijednom navedenog, Sud je utvrdio kako je podnositeljica bila podvrgnuta nečovječnom i ponižavajućem postupanju protivno članku 3. Konvencije te kako je stoga došlo do povrede materijalnog aspekta te odredbe.

U odnosu na članak 5. stavak 1. točku (e) Konvencije

Nije sporno da je prisilni smještaj podnositeljice u bolnici predstavljao „lišenje slobode” u smislu članka 5. stavka 1. točke (e) Konvencije. Međutim, uzimajući u obzir podnositeljičine prigovore, zadaća Suda je bila ispitati je li takvo lišavanje slobode bilo u skladu s konvencijskim standardima, odnosno je li odluka o prisilnom smještaju bila zakonita i opravdana, jesu li nadležna tijela prilikom odlučivanja uzela u obzir sve relevantne okolnosti te je li podnositeljici na raspolaganju bio djelotvorni mehanizam zaštite od proizvoljnog postupanja nadležnih tijela.

Sud je utvrdio da podnositeljičin zastupnik, koji je imenovan tijekom postupka pred nadležnim Županijskim sudom, podnositeljicu nije upoznao, niti jednom posjetio niti je u njezino ime podnio ikakve podneske. Sudac koji je vodio postupak nije poduzeo odgovarajuće radnje kojima bi joj omogućio sudjelovanje u postupku, osim što ju je jednom posjetio u bolnici. No, nema dokaza da je obavijestio podnositeljicu o njezinim pravima

ili da je uopće razmotrio mogućnost njezinog sudjelovanja u raspravi. Na takav način, podnositeljica nije mogla iznijeti svoje tvrdnje u odnosu na prisilni smještaj niti osporiti mišljenje vještaka. U vezi navedenog, Sud smatra da puko imenovanje zastupnika ne može ispuniti može ispuniti zahtjeve iz članka 5. stavka 1. točke (e) Konvencije o potrebnoj „pravnoj pomoći” osobama koje su prisilno smještene zbog duševnih smetnji. To je zato što djelotvorno pravno zastupanje osoba s duševnim smetnjama zahtijeva da nadležni domaći sudovi pojačano nadziru njihove pravne zastupnika. Sud je mišljenja da je, s obzirom na značaj koji je ovaj postupak imao za podnositeljicu, kontakt između zastupnika i podnositeljice bio potreban, pa čak i ključan kako bi se osiguralo da postupak zaista bude kontradiktoran, a legitimni interesi podnositeljice zaštićeni. U svjetlu prethodnih zaključaka, Sud zaključuje da nadležna nacionalna tijela nisu zadovoljila postupovne zahtjeve prilikom prisilne hospitalizacije podnositeljice jer nisu osigurala da postupak bude lišen proizvoljnosti, kako je propisano člankom 5. stavkom 1. točkom (e) Konvencije. S obzirom na navedeno, Sud je utvrdio kako je došlo do povrede članka 5. stavka 1. točke (e) Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

Sud podnositeljici nije dodijelio pravičnu naknadu, budući da podnositeljica nije podnijela zahtjev za istu.

KLJUČNE RIJEČI

- *prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu*
- *postupak za određivanje prisilnog smještaja*
- *primjena mjere fizičkog ograničavanja kretanja*
- *mučenje i nečovječno postupanje*
- *obveze zastupnika u postupku za određivanje prisilnog smještaja*

**Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).
Prijevod presude na hrvatski jezik pogledajte [ovdje](#).**

ČLANAK 6.1.

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.

POVREDA - NACIONALNI VRHOVNI SUD U REVIZIJSKOM POSTUPKU NIJE PRIHVATIO STAJALIŠTE EUROPSKOG SUDA KOJI JE UTVRADIO POVREDU KONVENCIJE

**BOCHAN protiv
UKRAJINE (BR. 2)**

*zahtjev br. 22251/08
presuda Velikog vijeća od 5. veljače 2015.*

❖ ČINJENICE

Od 1997. godine, podnositeljica je u nekoliko navrata podnosila tužbe u kojima je isticala kako joj pripada suvlasničko pravo na dijelu nekretnine koja se u relevantnom razdoblju vodila kao vlasništvo osobe M. Ukrajinski Vrhovni sud delegirao je njezin predmet drugom stvarno nadležnom sudu koji je donio presudu kojom je utvrdio kako vlasništvo nad spornom nekretninom pripada u cijelosti osobi M.

Dana 17. srpnja 2001. godine, podnositeljica je podnijela zahtjev Sudu prigovarajući kako je došlo do povrede prava na pošteno suđenje (članak 6. Konvencije) u odnosu na njezin tužbeni zahtjev. Sud je presudom od dana 3. svibnja 2007. godine, utvrdio kako je došlo do povrede prava na pošteno suđenje imajući u

vidu okolnosti u kojima je Vrhovni sud delegirao nadležnost na drugi stvarno nadležan sud te zbog nedostatnog obrazloženja odluka domaćih sudova. Sud je u predmetnoj presudi istaknuo kako ne smatra potrebnim posebno odlučivati o podnositeljičinim prigovorima koji su se odnosili na članak 1. Protokola 1. Konvencije (zaštita vlasništva) budući da se nisu odnosili na zasebnu problematiku. Ostale podnositeljičine prigovore, uključujući i prigovor duljine trajanja postupka, Sud je odbacio kao neosnovane. U konačnici, Sud je podnositeljici na ime naknade nematerijalne štete dodijelio iznos od 2.000,00 EUR. Međutim, pred Odborom Ministara Vijeća Europe koji je nadležan za postupak izvršenja presuda i odluka Suda još uvijek nije okončan postupak izvršenja predmetne presude.

Dana 14. lipnja 2007. godine, podnositeljica je Vrhovnom sudu podnijela reviziju. Pozivajući se na presudu Suda od dana 3. svibnja 2007. godine, zahtijevala je da Vrhovni sud ukine odluke nižih sudova te donese novu presudu na način da usvoji njezin tužbeni zahtjev u cijelosti. Vrhovni sud je dana 14. ožujka 2008. godine odbio podnositeljičinu reviziju s obrazloženjem kako je u odlukama nižih sudova u podnositeljičinom predmetu ispravno utvrđeno činjenično stanje i ispravno primijenjeno mjerodavno pravo. Dana 8. travnja 2008. godine, podnositeljica je podnijela izvanrednu reviziju sukladno domaćem mjerodavnom pravu prema kojemu se izvanredna revizija, između ostalog, može podnijeti ukoliko je međunarodni sud čiju je nadležnost Ukrajina priznala utvrdio kako je domaćom odlukom došlo do povrede međunarodnih obveza na koje se Ukrajina obvezala. U predmetnoj reviziji istaknula je kako je presudom Vrhovnog suda od dana 14. ožujka 2008. godine došlo do krive interpretacije presude Suda od dana 3. svibnja 2007. godine te je zatražila da Vrhovni sud, sukladno utvrđenju Suda u toj presudi koja se odnosi na povredu članka 6. Konvencije, ponovno ispita njezin predmet. Dana 5. lipnja 2008. godine, Vrhovni sud odbacio je podnositeljičinu izvanrednu reviziju, navodeći

da ne postoje argumenti zbog kojih bi se njezin predmet trebao preispitati.

Pozivajući se na članak 6. Konvencije i članak 1. Protokola 1. Konvencije, podnositeljica je prigovarala da Vrhovni sud nije uzeo u obzir presudu Suda od dana 3. svibnja 2007. godine, jer obrazloženje odluke tog suda nije bilo u skladu s utvrđenjima Suda u toj presudi.

❖ OCJENA SUDA

Je li prema članku 46. Konvencije Sud bio spremljen ispitivati podnositeljičine prigovore?

Sud je naveo da se neki od podnositeljičinih navoda mogu smatrati prigovorima da Ukrajina nije izvršila presudu Suda od dana 3. svibnja 2007. godine. No, prigovori koji se odnose na neizvršenje presude ili na obeštećenje podnositeljice po presudi Suda ne potpadaju pod nadležnost Suda. Sukladno tome, Sud je podnositeljičine prigovore u vezi izvršenja presude Suda od dana 3. svibnja 2007. godine proglasio nedopuštenim.

Međutim, podnositeljica je Sudu podnijela drugi zahtjev koji se odnosio na pitanje povrede prava na pošteno suđenje u revizijskom postupku koji je okončan odlukom Vrhovnog suda od dana 14. ožujka 2008. godine. U predmetnom zahtjevu, podnositeljica nije isticala pitanje izvršenja presude Suda od dana 3. svibnja 2007. godine niti je prigovarala na ishod predmetnog revizijskog postupka *per se*. Sud je stoga zaključio kako je nadležan ispitati ove podnositeljičine prigovore bez da pri tom zakorači u postupak izvršenja presude Suda koji se provodi sukladno zahtjevima članka 46. Konvencije.

Može li se članak 6. Konvencije primijeniti na revizijski postupak u kojemu je sudjelovala podnositeljica?

Uzimajući u obzir relevantne odredbe mjerodavnog domaćeg prava te prirodu i opseg revizijskog postupka, Sud je utvrdio kako je takav postupak bio odlučujući za odlučivanje o

Tumačenje Vrhovnog suda ne može se smatrati drugačijim tumačenjem pravnog teksta, već se radi o pretjerano proizvoljnom tumačenju odnosno o svojevrsnoj „uskrti pravde“ budući da je iskrivljeni prikaz presude Suda od dana 03. svibnja 2007. godine podnositeljici uskratilo mogućnost da se njezin vlasničkopравни zahtjev ispita od strane Vrhovnog suda sukladno ukrajinskom zakonodavstvu, kroz prizmu utvrđenja Suda u postupku povodom prvog zahtjeva.

podnositeljičinih građanskim pravima i obvezama, zbog čega je članak 6. st. 1. Konvencije primjenjiv na taj postupak. Sud je ponovio kako o državama članicama ovisi kako će najučinkovitije izvršiti presude i odluke Suda te kako ne postoji unificirani pristup među njima u pogledu mogućnosti za ponavljanje postupka pred domaćim sudom nakon što je Sud utvrdio povredu konvencijskih prava ili u pogledu načina na koji će primijeniti postojeći mehanizmi za ponavljanje postupka. Međutim, dostupnost prava na obnovu postupka pred domaćim sudom nakon što je Sud utvrdio povredu prava na pošteno suđenje u istom ukazuje na opredjeljenje države članice za Konvenciju i za praksu Suda te predstavlja najučinkovitiji način kojim podnositelj postiže *restitutio in integrum*.

Je li došlo do povrede prava na pravično suđenje u odnosu na revizijski postupak u kojemu je sudjelovala podnositeljica?

Sud je naglasio kako njegova uloga nije uloga suda četvrtog stupnja koji ispituje presude domaćih sudova u okviru članka 6. stavka 1. Konvencije, osim ako su utvrđenja domaćih sudova proizvoljna te očigledno nerazborita.

No, u podnositeljičinom slučaju Vrhovni sud je u presudi od dana 14. ožujka 2008. godine potpuno pogrešno protumačio presudu Suda od dana 3. svibnja 2007. godine. Naime, Vrhovni sud je u svojoj presudi utvrdio kako je u odlukama nižih sudova u podnositeljičinom predmetu ispravno utvrđeno činjenično stanje i ispravno primijenjeno mjerodavno pravo te kako je podnositeljica u potpunosti oštećena u odnosu na „suđenje u razumnom roku“, dok je Sud zapravo utvrdio kako je došlo do povrede Konvencije zbog toga što postupci pred domaćim sudovima nisu bili pravični, a ne zbog toga što su predugo trajali. Sud je primijetio kako se tumačenje Vrhovnog suda ne može smatrati „drugačijim tumačenjem“ pravnog teksta već kako se radi o pretjerano proizvoljnom tumačenju odnosno o svojevrsnoj „uskrati pravde“ budući da je iskrivljeni prikaz presude Suda od dana 3. svibnja 2007. godine podnositeljici uskratio mogućnost da se njezin vlasničkopravni zahtjev ispita od strane Vrhovnog suda sukladno ukrajinskom zakonodavstvu kroz prizmu utvrđenja Suda u postupku povodom prvog zahtjeva. Slijedom navedenog, Sud je

utvrdio kako je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije zbog tog što nije bio pravičan revizijski postupak koji je okončan odlukom Vrhovnog suda od dana 14. ožujka 2008. godine.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

10.000,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pravično suđenje*
- *neizvršenje presude Suda*
- *ponavljanje postupka nakon što Sud utvrdi povredu Konvencije*
- *nadležnost Suda u odnosu na članak 46. Konvencije*
- *tumačenje presude Suda od strane nacionalnih sudova*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ROK UTVRĐEN PLANOM NAKNADE RATNIH ŠTETA PO PRAVOMOĆNIM PRESUDAMA JE PREKOMJERAN

ĐURIĆ I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE

*zahtjevi br. 79867/12, 79873/12,
80027/12, 80203/12 115/13
presuda od 20. siječnja 2015.*

❖ ČINJENICE

Zahtjev Sudu podnijelo je 18 podnositelja koji su državljani Bosne i Hercegovine.

U razdoblju od 1999. do 2008. godine prvostupanjski sud u Banja Luci, donio je presude kojima je Republici Srpskoj naložio isplatu naknade ratne štete podnositeljima. Budući da Republika Srpska nije isplatila naknadu u roku koji je odredio prvostupanjski sud, isti je tijekom 2011. godine donio rješenja o ovrsi radi prisilne naplate dugovanja. Međutim, Republika Srpska navedeno dugovanje nije podmirila. Podnositelji su stoga podnijeli ustavnu tužbu Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. U odnosu na neke od podnositelja Ustavni sud Bosne i Hercegovine je ustanovio kako je došlo do povrede prava na pošteno suđenje i prava na zaštitu prava vlasništva navodeći kako utvrđenje navedenih povreda samo po sebi predstavlja dovoljnu zadovoljštinu. U odnosu na ostale podnositelje,

postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine još uvijek traje.

❖ POZADINA SLUČAJA

Budući da je po završetku ratnog stanja u Bosni i Hercegovini došlo do podnošenja velikog broja tužbi radi naknade ratne štete, Republika Srpska donijela je plan naknade ratne štete prema kojemu se naknada isplaćuje u obliku obveznica. Do 2005. godine, doneseno je oko 9.000 presuda kojima je naložena ukupna isplata iznosa od oko 140.000,000 BAM uvećanog za zatezne kamate. Međutim, naknadnom pravnom regulacijom, odgođeno je izvršenje isplate s obrazloženjem kako Republika Srpska nije u mogućnosti podmiriti predmetna dugovanja u predviđenim rokovima zbog porasta javnog duga. Tijekom 2009. godine, donesena je presuda *Čolić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, koja predstavlja vodeću presudu protiv Bosne i Hercegovine koja se odnosi na pitanje prisilnog izvršenja pravomoćnih domaćih presuda kojima je naložena isplata ratne štete.

U navedenoj presudi Sud je ustanovio kako je došlo do povrede prava na pošteno suđenje i prava na zaštitu prava vlasništva budući da Republika Srpska nije podnositeljima isplatila dugovanja na ime naknade ratne štete. Sud je istaknuo kako visina javnog duga ne može opravdati odlaganje izvršenja cijele skupine pravomoćnih presuda. Radi izvršenja općih mjera određenih u presudi *Čolić i drugi*, donesen je novi plan isplate naknade ratne štete kojim je određen rok od 13 godina u kojemu je Republika Srpska bila dužna izvršiti isplatu. Tijekom 2013. godine, ovaj rok je s predviđenih 13 produžen na 20 godina. Pred domaćim sudovima trenutno je u tijeku oko 3.000 postupaka radi naknade ratne štete.

Podnositelji zahtjeva prigovarali su kako je zbog neizvršenja pravomoćnih sudskih presuda došlo do povrede članka 6. Konvencije i članka 1. Protokola 1. Konvencije.

Sud je svjestan visine javnog duga i velikog broja presuda kojima se Republika Srpska tereti za isplatu, ali takav argument nije opravdan.

Odgoda isplate dužnicima predstavlja individualni i prekomjeran teret, posebno u odnosu na neke od podnositelja kojima je pravomoćnost presuda za naknadu štete nastupila prije 13 godina, a još uvijek nije došlo do prisilnog izvršenja istih.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na članak 6. Konvencije i članak 1. Protokola 1. Konvencije

U konkretnom predmetu, Sud je ispitivao prikladnost novog plana koji se odnosi na pitanje izvršenja pravomoćnih domaćih presuda kojima je Republici Srpskoj naložena isplata naknade ratne štete.

Sud je istaknuo kako je rok od 20 godina u kojemu je Republika Srpska dužna izvršiti isplatu predug, imajući na umu vrijeme koji je već proteklo u odnosu na predmetne presude. Iako je Sud svjestan visine javnog duga i velikog broja presuda kojima se Republika Srpska tereti za isplatu, ističe kako takav argument ne može biti opravdan. Sud smatra kako takva odgoda dužnicima predstavlja individualni i pretjerani teret. Naime, u odnosu na neke od podnositelja, pravomoćnost predmetnih presuda nastupila je prije 13 godina, a još uvijek nije došlo do prisilnog izvršenja istih. Postoji veliki broj osoba koje se nalaze u sličnoj situaciji. Otprilike 400 sličnih zahtjeva podneseno je Sudu.

Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako plan isplate kojim je produžen rok s predviđenih 13 na 20 godina nije u skladu s člankom 6. Konvencije i člankom 1. Protokola 1. Konvencije te kako je stoga došlo do povrede članka 6. Konvencije i članka 1. Protokola 1. Konvencije.

U odnosu na članak 46. Konvencije

Sud je odlučio dati smjernice o pravilnoj implementaciji ove presude. Sud smatra kako Bosna i Hercegovina treba izmijeniti plan isplate na način da propiše razumniji rok u kojemu će podmiriti svoju obvezu. U odnosu na navedeno, Sud je mišljenja kako je rok od prvotno predviđenih 13 godina prikladniji nego 20 godina.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

1.000,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete svakom podnositelju pojedinačno;
450,00 EUR – na ime naknade troškova postupka svakom podnositelju pojedinačno

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *pravo na zaštitu prava vlasništva*
- *prisilno izvršenje presuda kojim je naložena isplata naknada ratne štete*
- *učinkovitost Akcijskog plana za izvršenje presude Suda*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

OBVEZA PODNOŠENJA ZAHTJEVA ZA MIRNO RJEŠENJE SPORA PRIJE PODNOŠENJA TUŽBE PROTIV REPUBLIKE HRVATSKE NE PREDSTAVLJA OGRANIČENJE PRAVA NA PRISTUP SUDU

MOMČILOVIĆ protiv HRVATSKE

*zahtjev br. 11239/11
presuda od 26. ožujka 2015.*

➤ ČINJENICE

Dana 5. ožujka 1998. godine podnositelji su podnijeli Općinskom građanskom sudu u Zagrebu tužbu radi naknade štete protiv Republike Hrvatske te protiv Z. R., pravomoćnog osuđenog zbog ubojstva njihove kćeri, odnosno sestre. Na ročištu održanom dana 4. listopada 1999. godine podnositelji su

povukli tužbu u odnosu na Z. R. Budući da zastupnik podnositelja nije pristupio na dva sljedeća ročišta, sud je donio rješenje o mirovanju postupka.

U daljnjem tijeku postupka, sud je donio rješenje kojim se tužba smatra povučenom: Budući da podnositelji nisu podnijeli pravodobnu žalbu, rješenje je postalo pravomoćno.

Dana 9. svibnja 2005. godine podnositelji su Općinskom sudu u Karlovcu podnijeli novu tužbu protiv Republiku Hrvatsku i Z. R. radi naknade štete. Dana 17. ožujka 2010. godine, Općinski sud u Karlovcu donio je rješenje kojim je odbacio tužbu podnositelja u odnosu na Republiku Hrvatsku, budući da se prije podnošenja tužbe podnositelji nisu obratili nadležnom državnom odvjetništvu sa zahtjevom za mirnim rješenjem spora.

Povodom žalbe podnositelja na navedeno rješenje, Županijski sud u Karlovcu je potvrdio prvostupanjsko rješenje. Podnositelji su podnijeli reviziju Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, koja je odbijena. Njihovu ustavnu

tužbu protiv odluke Vrhovnog suda Ustavni sud je odbacio kao nedopuštenu.

Podnositelji su prigovarali kako im je zbog uvjeta propisanog Zakonom o parničnom postupku nametnuto nerazmjerno ograničenje prava na pristup sudu iz članka 6. Konvencije. Tvrdili su kako su navedeni zahtjev podnijeli prije pokretanja prvog postupka te da je bilo nerazumno tražiti od njih da ponovno podnesu zahtjev za mirno rješavanje spora u odnosu na isti zahtjev.

❖ OCJENA SUDA

Sud je prije svega ustanovio kako među strankama nije sporna primjena članka 6. Konvencije niti pitanje pasivne legitimacije Republike Hrvatske u parničnom postupku radi naknade štete. Uzimajući u obzir mjerodavno domaće pravo, Sud je primijetio kako tužitelj prije podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske, mora prvo podnijeti nadležnom državnom odvjetništvu zahtjev za mirno rješavanje spora. Budući da takav postupovni uvjet u svojoj biti predstavlja ograničavanje prava na pošteno suđenje, Sud je ispitivao je li takvo ograničavanje umanjilo ili uskratilo podnositeljima navedeno pravo. Sud je stoga ispitao je li takvo ograničavanje imalo legitiman cilj te je li takav cilj bio razmjernan načinu na koji je ograničenje primijenjeno.

Prihvaćajući Vladine argumente, Sud je zaključio kako mogućnost sklapanja nagodbe, čime se sprječava potreba pokretanja i provođenja parničnog postupka, predstavlja legitiman cilj. U odnosu na pitanje razmjernosti, Sud je primijetio kako nakon podnošenja tužbe, podnositelji tijekom parničnog postupka nisu postupali s dužnom pažnjom.

Naime, njihov zastupnik nije se pojavio na nekoliko ročišta na koja je bio uredno pozvan, a nakon što je nadležni sud donio rješenje kojim se tužba smatra povučenom, podnositelji su nepravodobno podnijeli žalbu na isto. Usprkos navedenom, predmetno rješenje nije uskratilo podnositeljima pravo da podnesu

novu tužbu, a što su i učinili, ali su propustili prethodno podnijeti nadležnom državnom odvjetništvu zahtjev za mirno rješenje spora.

Sud je primijetio kako su podnositelji prvu tužbu podnijeli 1998. godine povodom koje je doneseno rješenje kojim se tužba smatrala povučenom, a drugu tužbu su podnijeli 2005. godine. S obzirom na značajan protek vremena, Sud je naglasio kako ne može pretpostavljati kako bi nadležno državno odvjetništvo odlučilo o zahtjevu za mirnim rješenjem spora da su ga podnositelji prije podnošenja druge tužbe podnijeli, jer je možda došlo do društvenih i pravnih promjena koje su mogle utjecati na odluku državnog odvjetništva. Sud je nadalje ustanovio kako obveza podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora nije ni na koji način mogla negativno utjecati na podnositeljevo pravo na podnošenje tužbe radi naknade štete. Štoviše, podnošenjem predmetnog zahtjeva dolazi do prekida zastare, a ako nadležno državno odvjetništvo ne prihvati zahtjev, podnositelju ostaje pravo na podnošenje tužbe nadležnom sudu.

Mogućnost sklapanja nagodbe, čime se sprječava potreba pokretanja i provođenja parničnog postupka, predstavlja opravdanu svrhu i legitiman cilj.

Istina je kako je sukladno mjerodavnom domaćem pravu, nadležno državno odvjetništvu odluku o zahtjevu bilo dužno donijeti u roku od tri mjeseca od podnošenja, no Sud ističe kako takav rok sam po sebi nije nerazuman te kako ne utječe na samu biti prava na pošteno suđenje.

Sud naglašava kako nije nadležan ispitivati djeluje li domaći pravni sustav na način koji odgovara podnositelju već kako je se njegova nadležnost ograničava na pitanje je li podnositeljima pravo na pošteno suđenje uskraćeno na nerazmjernan način. Propuštanjem

da poduzmu ovaj dodatni procesni korak podnositelji su se sami doveli u poziciju u kojoj su domaći sudovi bili spriječeni meritorno odlučivati o njihovom zahtjevu.

Sud je utvrdio da odluke domaćih sudova nisu bile nepoštene i arbitrarne, te da pravo podnositelja na pristup sudu nije bilo ograničeno.

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pristup sudu*
- *tužba protiv Republike Hrvatske*
- *zahtjev za mirno rješenje spora*
- *izvansudsko rješavanje sporova*
- *načelo ekonomičnosti i učinkovitosti*

POVREDA PRAVA NA POŠTENO SUĐENJE ZBOG NEUJEDNAČENOSTI SUDSKE PRAKSE

S. C. UZINEXPORT protiv RUMUNJSKE

*zahtjev br. 43807/06
presuda od 31. ožujka 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva rumunjsko je trgovačko društvo sa sjedištem u Bukureštu koje se bavi izvođenjem građevinskih radova. Društvo podnositelja je do 1997. godine bilo u društvenom vlasništvu kada je privatizirano, a njegov kapital prenesen na privatne ulagače.

Tijekom 1980. godine, podnositelj je bio započeo s izgradnjom tvornice cementa u Egiptu. Ministarstvo financija je tijekom 1990. godine po završetku izgradnje, prodalo dio dugovanja društva trećoj osobi. Cijena koja je pri tom isplaćena bila je manja od one koja je sukladno ugovoru trebala biti isplaćena tijekom likvidacije društva. Podnositelj je protiv

Ministarstva financija podnio dvije tužbe radi naknade štete. Presudama od 31. svibnja 1999. godine te 01. veljače 2000. godine, nadležan domaći sud naložio je Ministarstvu financija da podnositelju na ime naknade štete isplati iznos od oko 20.000,000,00 \$. Ministarstvo financija je protiv navedenih presuda uložilo žalbe povodom kojih je domaći žalbeni sud tijekom 2000. godine donio odluke kojima je potvrdio prvostupanjske presude. Tijekom 2003. i 2004. godine, Ministarstvo financija isplatilo je podnositelju dosuđene iznose.

Podnositelj je dana 11. veljače 2005. godine podnio tužbe u kojima je naveo da Ministarstvo financija nije u roku koji je odredio domaći sud isplatilo naknadu štete dosuđenu dvjema prvostupanjskim presudama te je zatražio isplatu kamata radi zakašnjenja. U odnosu na iznos dodijeljen presudom od dana 31. svibnja 1999. godine, Vrhovni sud je ustanovio kako podnositelju za razdoblje od 11. veljače 2002. godine do 4. kolovoza 2003. godine, pripada pravo na isplatu kamate.

Međutim, u odnosu na presudu od dana 1. veljače 2000. godine, Vrhovni sud je zauzeo drugačiji pristup. Presudom od dana 23. svibnja 2006. godine ustanovio kako je pravo zahtijevati isplatu kamate bilo podvrgnuto istom roku kao i pravo zahtijevati isplatu glavnice te kako je taj rok iznosio tri godine

počevši od pravomoćnosti presude te je odbio tužbeni zahtjev.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je primijetio kako presuda domaćeg suda od 23. svibnja 2006. godine, kojom je odbijen podnositeljev tužbeni zahtjev nije u skladu sa sudskom praksom Vrhovnog suda te drugih sudova prema kojoj kamata obuhvaća iznos koji se isplaćuje naknadno, odnosno ako glavnica nije podmirena u roku te predstavlja odvojeni iznos od glavnice. Shodno tome, rok za isplatu kamate ne može početi teći istog dana kao i rok za isplatu glavnice. Navedeni stav je Vrhovni sud u takvim slučajevima u svojoj praksi redovito primjenjivao te usvajao tužbene zahtjeve. Presudom od dana 23. svibnja 2006. godine, Vrhovni sud onemogućio je podnositelju isplatu kamata radi zakašnjele isplate.

Ukoliko postoje neujednačenosti u primjeni i tumačenju odredaba domaćeg prava između domaćih sudova, upravo je uloga Vrhovnog suda u rješavanju takvih neujednačenosti. Međutim, kada je sam Vrhovni sud izvor neujednačene pravne prakse koja nije pravno utemeljena, dolazi do pravne neizvjesnosti te rizika od potkopavanja povjerenja javnosti u sudbeni sustav.

Sud ističe da ukoliko postoje neujednačenosti u primjeni i tumačenju odredaba domaćeg prava između domaćih sudova, upravo je uloga Vrhovnog suda u rješavanju takvih neujednačenosti. Međutim, kada je sam Vrhovni sud izvor neujednačene pravne prakse koja nije pravno utemeljena, dolazi do pravne neizvjesnosti te rizika od potkopavanja povjerenja javnosti u sudbeni sustav. Štoviše, Sud je istaknuo kako ni Vrhovni sud ni rumunjska vlada nisu uspjeli dokazati kako presuda Vrhovnog suda od dana 23. svibnja 2006. godine predstavlja novinu u sudskoj praksi ili da je takva presuda utemeljena na različitim činjenicama koje bi dopuštale takav drugačiji pristup.

Slijednom navedenog Sud je ustanovio kako je presuda Vrhovnog suda od dana 23. svibnja 2006. godine bila proizvoljna i prouzrokovala pravnu neizvjesnost te kako je stoga došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Sud nije posebno ispitivao podnositeljeve navode koji se odnose na navodnu povredu članak 1. Protokola 1. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

94.933.00 EUR – na ime troškova postupka.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *pravna neizvjesnost*
- *neujednačenost sudske prakse*
- *uloga Vrhovnog suda*
- *novine u sudskoj praksi*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ČLANAK 7.

NEMA KAZNE BEZ ZAKONA

1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutrašnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.

2. Ovaj članak ne priječi suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao kazneno djelo u skladu s općim načelima prava priznatim od civiliziranih naroda.

NIJE DOŠLO DO RETROAKTIVNE PRIMJENE ZAKONA KOD PRODULJENOG KAZNENOG DJELA

**ROHLENA protiv
ČEŠKE**

*zahtjev br. 59552/08
presuda Velikog vijeća od 27. siječnja 2015.*

❖ ČINJENICE

Dana 29. svibnja 2006. godine protiv podnositelja je podignuta optužnica zbog kontinuiranog zlostavljanja supruge u razdoblju od 2000. do 2006. godine pod utjecajem alkohola. Nadalje, protiv podnositelja je podignuta i optužnica radi zlostavljanja djece te radi toga što je prokockao kućni budžet na aparatima za sreću. Prema navodima iz optužnice, državno tužiteljstvo smatralo je podnositelja krivim za kazneno djelo „zlostavljanja osobe u zajedničkom kućanstvu“ iz članka 215.a Kaznenog zakona, koje je prije dana 1. lipnja 2004. godine kada je

stupio na snagu novi Kazneni zakon predstavljalo kaznena djela „nasilje prema pojedincu ili skupini pojedinaca“ i „napad koji uzrokuje tjelesnu ozljedu“.

Dana 18. travnja 2007. godine, sud je osudio podnositelja zbog kaznenog djela „zlostavljanja osobe u zajedničkom kućanstvu“, počinjenog u razdoblju od 2000. do 2006. godine te mu je izrekao kaznu zatvora od dvije godine te primijenio uvjetnu osudu s rokom kušnje u trajanju od pet godina. Podnositelju je izrečena i mjera nadzora te mu je određeno liječenje od alkoholizma.

Domaći sud zauzeo je stav kako se i djela počinjena prije stupanja na snagu novog kaznenog zakona mogu kvalificirati kao kazneno djelo „zlostavljanja osobe u zajedničkom kućanstvu“, budući da su ona u vrijeme kada su počinjena predstavljala najmanje kazneno djelo „nasilje prema pojedincu ili skupini pojedinaca“ propisano člankom 197.a. starog Kaznenog zakona. Podnositelj je protiv prvostupanijske presude podnio žalbu u kojoj je osporio činjenična utvrđenja. Međutim, žalbeni sud je odbio podnositeljevu žalbu.

Dana 21. veljače 2008. godine, Vrhovni sud je odbio podnositeljevu reviziju s obrazloženjem da kada postoji „produljeno kazneno djelo“, njegova klasifikacija u kaznenom pravu se mora procjenjivati sukladno zakonu koje je bilo na snazi u trenutku počinjenja zadnje radnje. Novi zakon se stoga primjenjuje i na radnje počinjene prije njegovog stupanja na snagu pod uvjetom da se radi o radnjama koje su predstavljale kazneno djelo prema ranijem zakonu. Vrhovni sud je zaključio kako su podnositeljeve radnje počinjene prije 1. lipnja 2004. godine kada je stupio na snagu novi Kazneni zakon predstavljale kaznena djela opisana i kažnjiva sukladno članku 197.a. i 221. Kaznenog zakona koji je bio na snazi u trenutku kada su ti napadi počinjeni te kako su stoga ispunjeni temeljni uvjeti za postojanje produljenog kaznenog djela. Dana 10. lipnja 2008. godine, Ustavni sud odbio je podnositeljevu ustavnu tužbu navodeći kako su odluke donesene od strane domaćih nadležnih

sudova logične i dosljedne te nisu dovele do retroaktivne primjene zakona koji bi uzrokovao povredu Konvencije.

Pozivajući se na članak 7. Konvencije, podnositelj je prigovarao kako je došlo po retroaktivne primjene Kaznenog zakona ističući kako je osuđen za produljeno kazneno djelo zlostavljanja osobe u zajedničkom kućanstvu te kako je osuda obuhvaćala i radnje izvršene prije uvođenja navedenog kaznenog djela u Kazneni zakon. Dana 18. travnja 2013. godine, vijeće je donijelo presudu kojom je utvrdilo kako nije došlo do povrede članka 7. Konvencije. Sukladno članku 43. Konvencije, podnositelj je podnio zahtjev za podnošenjem slučaja velikom vijeću koje je dana 09. rujna 2013. godine prihvatilo zahtjev.

❖ OCJENA SUDA

Sud je naglasio kako nije ovlašten odlučivati o podnositeljevoj kaznenoj odgovornosti budući da je takvo odlučivanje isključivo u rukama domaćih sudova. Zadatak Suda je ispitati predstavljaju li podnositeljeve radnje, uključujući one počinjene prije 1. lipnja 2004. godine kada je na snagu stupio novi Kazneni zakon, kazneno djelo koje je na dovoljno predvidljiv način definirano domaćim pravom. Nadalje, Sud treba ustanoviti je li zbog primjena navedene odredbe od strane domaćih sudova na radnje koje je podnositelj počinio prije 1. lipnja 2004. godine postojala mogućnost da se podnositelju izrekne teža kazna.

Sud je primijetio kako je protiv podnositelja donesena osuđujuća presuda zbog kontinuiranog fizičkog i psihičkog nasilja koje je podnositelj pod utjecajem alkohola počinio nad svojom suprugom između 2000. i 2006. godine. Vrhovni sud je u presudi od dana 21. veljače 2008. godine prihvatio pravnu klasifikaciju da se radi o kaznenom djelu zlostavljanja osobe u zajedničkom kućanstvu prema Kaznenom zakonu koji je bio na snazi od dana 01. lipnja 2004. godine te je istu pravnu klasifikaciju primijenio i na napade

S obzirom da je podnositelj ustrajao u svojim napadima i nakon 1. lipnja 2004. godine kada je novi Kazneni zakon stupio na snagu, trebao je i mogao je očekivati da će se protiv njega pokrenuti kazneni postupak radi produljenog kaznenog djela koje će se određivati sukladno onom Kaznenom zakonu koji je na snazi bio u trenutku kada je zadnji napad počinjen. Ovakav koncept produljenog kaznenog djela sukladan je europskoj pravnoj tradiciji.

koje je podnositelj počinio prema svojoj supruzi prije navedenog datuma. Vrhovni sud je stoga zaključio kako je članak 215.a. primjenjiv i na radnje koje je podnositelj ranije počinio pod uvjetom da su te radnje bile kvalificirane kao kazneno djelo po ranijem Kaznenom zakonu.

Nadalje, ustanovio je kako su napadi koje je podnositelj počinio prije dana 1. lipnja 2004. godine predstavljali kaznena djela opisana i kažnjiva po članku 197.a. i 221. Kaznenog zakona koji je u to vrijeme bio na snazi. Vrhovni sud je zaključio kako su podnositeljeve ranije radnje predstavljale kazneno djelo zlostavljanja osobe u zajedničkom kućanstvu. Budući da je predmetno kazneno djelo počinjeno u razdoblju od 2000. do 2006. godine, Vrhovni sud je dodao, kako su zbog trajanja zlostavljanja ispunjene materijalne pretpostavke zbog kojih se može smatrati da se radi o njegovom težem obliku.

Sud je primijetio da je Vrhovni sud u svom tumačenju uzeo u obzir način na koji je koncept produljenog kaznenog djela uveden u Kazneni zakon tijekom 1994. godine, odnosno prije prvog napada kojeg je podnositelj počinio

prema svojoj supruzi. Budući da su podnositeljeve radnje, počinjene prije dana 1. lipnja 2004. godine, predstavljale kaznena djela opisana i kažnjiva člancima 197.a. i 221. stavka 1. Kaznenog zakona koji je u vrijeme njihovog počinjenja bio na snazi te su obuhvaćale i bitne elemente kaznenog djela određenog člankom 215.a. novog Kaznenog zakona, Sud je zaključio kako domaći sudovi nisu retroaktivno primijenili zakon kada su podnositelju izrekli osuđujuću presudu sukladno odredbama kasnijeg zakona, a koja presuda je obuhvaćala radnje prije njegovog stupanja na snagu.

Uzimajući u obzir okolnosti slučaja i jasnoću domaćih odredaba, Sud je zauzeo stav da je, podnositelj koji je ustrajao u svojim napadima i nakon 1. lipnja 2004. godine kada je novi Kazneni zakon stupio na snagu, trebao i mogao očekivati da će protiv njega biti pokrenut kazneni postupak zbog produljenog kaznenog djela koje će se određivati sukladno onom Kaznenom zakonu koji je na snazi bio u trenutku kada je zadnji napad počinjen. Podnositelj je bio u mogućnosti predvidjeti kako će kazneno odgovarati ne samo za kontinuirane napade počinjene nakon nego i prije 1. lipnja 2004. godine. Sud smatra kako je kazneno djelo za koje je podnositelj osuđen u trenutku počinjenja imalo svoj pravni temelj u domaćem zakonu koji je to kazneno djelo dovoljno jasno definirao, u skladu s uvjetima predvidljivosti kojeg postavlja članak 7. Konvencije.

U odnosu na pitanje je li podnositelju mogla biti izrečena teža kazna, Sud je ustanovio kako činjenica da su radnje počinjene prije stupanja na snagu novog kaznenog zakona ocjenjivane

prema tom zakonu nije utjecala na povećanje težine podnositeljeve kazne. Štoviše, da su se radnje počinjene prije i nakon 1. lipnja 2004. ocjenjivale zasebno, podnositelj bi se izložio riziku izricanja teže kazne, budući da postojanje nekoliko pojedinačnih kaznenih djela dovodi do postojanja otegotnih okolnosti. Sud je primijetio kako je način na koji je koncept produljenog kaznenog djela određen češkim pravom u skladu s europskom pravnom tradicijom koja je ukorijenjena u zakonodavstvima većine država članica Vijeća Europe. Sud je zaključio kako nije došlo do retroaktivne primjene zakona te kako podnositelj nije bio izložen težoj kazni od one koja bi mu bila izrečena da je osuđen za svako kazneno djelo pojedinačno.

Sukladno navedenom, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede članka 7. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *nema kazne bez zakona*
- *retroaktivna primjena zakona*
- *predvidljivost zakona*
- *produljeno kazneno djelo*
- *pravna kvalifikacija kaznenog djela*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ČLANAK 8.

PRAVO NA POŠTIVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

OBJAVA PODATAKA IZ OSOBNOG ŽIVOTA BIVŠEG GRADONAČELNIKA IZ KAZNENOG SPISA DOVELA JE DO POVREDE NJEGOVOG PRAVA NA PRIVATNI ŽIVOT.

APOSTU protiv RUMUNJSKE

*zahtjev br. 22765/12
presuda od 3. veljače 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je bivši gradonačelnik jednog grada u Rumunjskoj.

Tijekom 2011. godine rumunjsko tužiteljstvo pokrenulo je istragu protiv podnositelja, njegove supruge i tri poduzetnika zbog sumnje na koruptivne aktivnosti počinjene u funkciji gradonačelnika. Dana 9. studenog 2011. godine, policijski službenici izvršili su pretragu podnositeljevog doma te je podnositelj odveden pred istražnog suca koji mu je odredio

istražni zatvor. Istraga protiv podnositelja naknadno je proširena zbog sumnje na zlouporabu položaja, poticanje i sudjelovanje u krivotvorenju. Istražni zatvor protiv podnositelja produljivan je u nekoliko navrata. Podnositeljeve žalbe protiv rješenja kojim je određen istražni zatvor i protiv rješenja kojim je isti produljivan odbijene su zbog prirode, ozbiljnosti i koruptivnog obilježja kaznenih djela koja su mu stavljena na teret, kao i zbog opasnosti da bi mogao utjecati na svjedoke, a što bi moglo dovesti do ometanja tijeka postupka. U prosincu 2011. godine rumunjsko tužiteljstvo podiglo je protiv podnositelja i još četiri osobe optužnicu zbog sumnje na počinjenje nekoliko kaznenih djela s koruptivnim obilježjem te pranja novca i krivotvorenja. Kazneni postupak još uvijek traje. Tijekom istražnog postupka nekoliko rumunjskih novina objavilo je informacije o prikupljenim dokazima, i to posebice onima koji su proizašli iz nadzora i tehničkog snimanja telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu, uključujući razgovore između podnositelja i osoba u odnosu na koje istraga nije bila određena. Isto tako, došlo je i do objavljivanja službenih dokumenata iz spisa predmeta. Predmetni članci obuhvaćali su i informacije iz podnositeljevog privatnog života koje nisu bile povezane s istragom koja je protiv njega pokrenuta.

Pozivajući se na članak 3. Konvencije, podnositelj je prigovarao na uvjete u istražnom zatvoru, posebice na prenapučenost, neodgovarajuće grijanje, nedostatak svjetlosti i higijene. Nadalje, pozivajući se na članak 8. Konvencije podnositelj je prigovarao kako je zbog curenja informacija o radnjama poduzetim tijekom istrage došlo do povrede njegovog prava na privatni i obiteljski život.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na članak 3. Konvencije

Sud je ustanovio kako su uvjeti boravka u istražnom zatvoru podnositelju prouzročili štetu koja je prekoračila neizbježan stupanj patnje svojstvene istražnom zatvoru te da je

ostvaren minimalni stupanj ozbiljnosti koji je potreban da bi se radilo o ponižavajućem postupanju u okviru članka 3. Konvencije.

Država nije osigurala zaštitu informacija koje su se nalazile u njezinom posjedu na način kojim bi se osigurala zaštita podnositeljevog prava na privatni život niti je podnositelju omogućila zadovoljštinu nakon što je došlo do razotkrivanja takvih informacija.

U odnosu na članak 8. Konvencije

Sud je primijetio kako je objavljivanjem snimljenih razgovora u novinama došlo do otkrivanja informacija iz privatnog života podnositelja zbog čega je podnositelj stavljen u nepovoljan položaj te je stvoren dojam kako je počinitelj kriv za djela koja su mu stavljena na teret bez da je prethodno u kaznenom postupku donesena odluka o njegovoj krivnji. Nadalje, neki od objavljenih razgovora bili su isključivo privatne prirode te se uopće nisu odnosili na kaznena djela koja su mu stavljena tereta ili je njihova povezanost s istima bila neznatna.

Sud je primijetio kako se sama bit podnositeljevog prigovora odnosi na činjenicu da su nadležna tijela dopustila curenje informacija u medije, a ne toliko samo objavljivanje *per se*. Stoga Sud nije smatrao relevantnim Vladin argument kako je podnositelj imao pravo na podnošenje tužbe protiv novinara i novina koje su objavile navedene informacije. Sud je primijetio kako nakon što je informacija objavljena, podnositelj više nije imao na raspolaganju pravno sredstvo kojim bi zaštitio svoj ugled budući da je postupak u tom trenutku još uvijek bio u fazi istrage tijekom koje podnositelj nije bio u mogućnosti osporavati

točnost i interpretaciju spornih snimki. Nadalje, podnositelj nije bio u mogućnosti podnijeti tužbu protiv nadležnih tijela zbog curenja informacija, a zbog toga što nije identificirana osoba čijom krivnjom je do tog curenja došlo, podnositelju bi bio nametnut prekomjerni individualni podnošenjem tužbe prema općim propisima za naknadu štete.

Sud je primijetio kako objavljivanje informacija iz spisa predmeta nije doprinijelo učinkovitosti istrage niti je bilo društveno potrebno. Curenje informacija stoga nije bilo opravdano. Sud je ustanovio kao su kazneni spisi s razlogom predmet sudske kontrole, ali kako takva kontrola postaje bespredmetna u trenutku kad se informacije iz kaznenog spisa objave u javnosti. Sud je zaključio da država nije osigurala zaštitu informacija koje su se nalazile u njezinom posjedu na način kojim bi se osigurala zaštita podnositeljevog prava na privatni život te da podnositelju nije omogućila zadovoljštinu nakon što je došlo do razotkrivanja takvih informacija.

Sud je stoga ustanovio kako je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

Sud je odbacio podnositeljev zahtjev za pravičnom naknadom kao nepravodoban.

KLJUČNE RIJEČI

- *zaštita privatnog života*
- *curenje informacija iz kaznenog spisa*
- *objavljivanje podataka iz osobnog života javne osobe*
- *kontrola raspolaganja kaznenim spisom*
- *istraga o odavanju podataka iz spisa*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

**PODNOŠITELJICA JE PRETRPJELA
PONIŽAVAJUĆE POSTUPANJE JER JE
BEZ NJEZINOG ZNANJA I PRISTANKA
ODSTRANJENO TKIVO S TIJELA
NJEZINOG PREMINULOG SUPRUGA**

**ELBERTE protiv
LATVIJE**

*zahtjev br. 61243/08
presuda od 13. siječnja 2015.*

❖ **ČINJENICE**

Suprug podnositeljice zahtjeva preminuo je dana 19. svibnja 2001. godine u automobilskoj nesreći. Sljedećeg dana, njegovo tijelo prebačeno je Forenzički centar u kojemu je izvršena obdukcija.

Podnositeljica je suprugovo tijelo vidjela tek kada su njegovi posmrtni ostaci iz Forenzičkog centra prevezeni radi sahrane. Dana 26. svibnja 2001. godine, sahranjeno je tijelo podnositeljčinog supruga. Podnositeljica je navela da je njezin suprug sahranjen zavezanih nogu. Nakon otprilike dvije godine, nadležna policija pokrenula je istragu zbog nezakonitih odstranjivanja organa i tkiva između 1994. i 2003. godine u Latviji. Policija je tijekom istrage kontaktirala podnositeljicu te ju obavijestila kako je prije sahrane u Forenzičkom centru odstranjeno tkivo s tijela njezinog supruga. Sukladno ugovoru koji je odobrilo nadležno latvijsko Ministarstvo, odstranjeno tkivo poslano je jednoj njemačkoj farmaceutskoj kompaniji radi izrade implantata. Taj ugovor omogućavao je kvalificiranim djelatnicima Forenzičkog centra da odstrane tkivo i organe umrle osobe s tim da su prethodno bili dužni provjeriti postoji li u putovnici zabilježba o zabrani takvog odstranjivanja te postoji li protivljenje srodnika umrle osobe. Ukoliko navedena dva uvjeta nisu bila ispunjena, odstranjivanje se nije smjelo izvršiti.

Međutim, zbog različitih tumačenja odredaba domaćeg mjerodavnog prava, praksa Forenzičkog centra bila je takva da ukoliko zabrana odstranjivanja nije bila zabilježena u putovnici pokojnika, djelatnici Centra u pravilu ne bi prethodno kontaktirali srodnike već bi pretpostavili kako postoji njihov pristanak („pretpostavljeni pristanak“) primjenjujući pri tom devizu „dozvoljeno je sve što nije zabranjeno“. Suprotno navedenom, policija je tijekom provođenja istrage smatrala da predmetne odredbe domaćeg prava treba tumačiti na način da se odstranjivanje tkiva ili organa moglo izvršiti isključivo ako je postojao pristanak umrle osobe bilo na način da ga je ona dala tijekom života ili srodnici nakon njezine smrti („izričiti pristanak“). Tijekom listopada 2003. godine, podnositeljica je ispitana u okviru predmetne istrage te joj je priznat status oštećenice u postupku. U prosincu 2005. i siječnju 2006. godine, nadležno tužiteljstvo donijelo je odluke o obustavi istrage s obrazloženjem kako je sukladno odredbama domaćeg mjerodavnog prava za odstranjivanje tkiva odnosno organa dovoljan „pretpostavljeni pristanak“. Međutim, predmetne odluke su ukinute te je istraga nastavljena. Naime, više tužiteljstvo ispitalo je slučaj te zaključilo kako nije trebalo doći do obustave. Ustanovilo je te kako je došlo do povrede mjerodavnog domaćeg prava zbog toga što su djelatnici Forenzičkog centra vršili nezakonita odstranjivanja tkiva te sukladno tome donijelo odluke kojima je određeno kako se istraga mora ponovno pokrenuti.

Tijekom nove istrage koja je započela u ožujku 2008. godine, ustanovljeno je kako je tijekom 1999. godine odstranjeno tkivo s 152 umrle osobe, tijekom 2000. godine s 151 umrle osobe, tijekom 2001. godine s 127 umrlih osoba te tijekom 2002. godine s 65 umrlih osoba. Forenzički centar je u zamjenu za dostavu tkiva njemačkoj farmaceutskoj kompaniji organizirao kupnju različite medicinske i tehničke opreme za medicinske ustanove u Latviji.

Dana 27. lipnja 2008. godine, donesena je nova odluka o obustavi istrage s obrazloženjem kako

djelatnici Forenzičkog centra sukladno mjerodavnom domaćem pravu, nisu bili dužni ikog obavijestiti o odstranjivanju tkiva niti tražiti prethodni pristanak. Naime, mjerodavno domaće pravo omogućavalo je srođnicima da prigovore odstranjivanju, ali nije zabranjivalo djelatnicima Forenzičkog centra da u takvom slučaju izvrše odstranjivanje. Sukladno tome, nije se moglo smatrati da je došlo do povrede budući da obveza pribavljanja „izričitog pristanka“ nije bila propisana mjerodavnim domaćim pravom.

Pozivajući se na članak 8. Konvencije, podnositeljica je prigovarala kako je odstranjivanje tkiva s tijela njezinog pokojnog supruga izvršeno bez njezinog prethodnog pristanka. Nadalje, pozivajući se na članak 3. Konvencije, podnositeljica je isticala kako je pretrpjela patnju zbog okolnosti u kojima je odstranjeno tkivo te zbog načina na koji je njezin pokojni suprug prevezen iz Forenzičkog centra.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na članak 8. Konvencije

Sud je primijetio kako se u ovom predmetu radi o podnositeljčinom pravu na davanje pristanka za odstranjivanje tkiva s tijela njezinog pokojnog supruga te navodnom propustu domaćih nadležnih tijela da osiguraju zakonske i provedbene uvjete za ostvarivanje tog prava. Sud je ustanovio kako se domaća

Iako je latvijsko zakonodavstvo uspostavilo pravni okvir koji je omogućavao srođnicima da daju ili uskrate pristanak za odstranjivanje tkiva umrle osobe, nije jasno definiralo opseg pripadajućih obveza ili diskrecijskih ovlasti koje tijela nadležna za odstranjivanje tkiva pri tom imaju.

tijela nadležna za primjenu mjerodavnog domaćeg prava, posebice policija i tužiteljstvo, nisu usuglasila u opsegu njegove primjene. Takva nesuglasnost je neizbježno ukazala na nedostatak preciznosti domaćeg mjerodavnog prava. Naime, iako je latvijsko zakonodavstvo uspostavilo pravni okvir koji je omogućavao srođnicima da daju ili uskrate pristanak za odstranjivanje tkiva umrle osobe, nije jasno definiralo opseg pripadajućih obveza ili diskrecijskih ovlasti koje tijela nadležna za odstranjivanje tkiva pri tom imaju. Sud je naglasio kako mjerodavni međunarodni dokumenti koji se odnose na ovu problematiku ističu važnost pribavljanja mišljenja srođnika kod odstranjivanja tkiva umrlih osoba.

S obzirom na činjenicu da je odstranjivanje tkiva izvršeno u odnosu na veliki broj umrlih osoba, bilo je osobito važno uspostaviti odgovarajući mehanizam kojim će se uspostaviti ravnoteža između prava srođnika i diskrecijskih ovlasti nadležnih tijela koja vrše odstranjivanje tkiva. Zbog nedostatne administrativne i pravne regulacije, podnositeljica nije bila u mogućnosti predvidjeti način na koji će iskoristiti svoje pravo na davanje pristanka za odstranjivanje tkiva s tijela njezinog pokojnog supruga. Sud je stoga utvrdio kako je došlo do povrede članka 8. Konvencije zbog nejasnoća u latvijskom zakonodavstvu.

U odnosu na članak 3. Konvencije

Sud je ustanovio kako je podnositeljčina patnja prekoračila granice patnje koju osoba pretrpi u slučaju smrti bliske osobe. Podnositeljica je tek u postupku pred Sudom saznala za okolnosti odstranjivanja tkiva svog pokojnog supruga te koliko je zapravo tkiva odstranjeno. Iako se ne može reći da je njezina patnja izazvana produljenim stanjem neizvjesnosti glede sudbine svog supruga, podnositeljica je pretrpjela duže razdoblje neizvjesnosti i stresa zbog toga što nije pravodobno saznala koliko je tkiva odstranjeno, na koji način i u koju svrhu.

Štoviše, činjenica da je tijekom dugogodišnjeg razdoblja došlo do odstranjivanja tkiva s tijela velikog broja umrlih osoba, a što je otkriveno tek tijekom istrage, podnositeljici je prouzročila dodatnu patnju. Podnositeljica kroz duže vremensko razdoblje nije dobila odgovor na pitanje zašto su prilikom prijevoza iz Forenzičkog centra noge njezinog pokojnog supruga bile zavezane. Budući da nije podignuta optužnica zbog događaja vezanih za odstranjivanje tkiva, podnositeljici je uskraćena zadovoljština zbog povrede osobnih prava koja obuhvaćaju veoma osjetljivo područje njezinog privatnog života.

Sud je naglasio kako područje transplantacije tkiva i organa zahtijeva posebnu zaštitu ljudskog tijela čak i nakon smrti. Brojni međunarodni dokumenti kao što je Konvencija o ljudskim pravima i biomedicini s pripadajućim protokolima doneseni su upravo s ciljem zaštite dostojanstva i integriteta ljudi, bilo da se radi o živim ili mrtvim osobama. Sud je nadalje istaknuo kako zaštita ljudskog dostojanstva čini sastavni dio same biti Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Slijedom navedenog, Sud je ustanovio kako je podnositeljica nedvojbeno

pretrpjela ponižavajuće postupanje zbog kojeg je došlo do povrede članka 3. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

16.000,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete

500,00 EUR – na ime naknade troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- zaštita prava na privatni život
- odstranjivanje tkiva pokojnika
- predvidljivost zakonodavstva
- stupanj patnje koji predstavlja ponižavajuće postupanje
- zaštita dostojanstva preminulih osoba
- Konvencija o ljudskim pravima i biomedicini

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

POVREDA PRAVA NA PRIVATNI ŽIVOT ZBOG DUGOTRAJNOG USKRAĆIVANJA DOZVOLE ZA PODVRGAVANJE OPERACIJI PROMJENE SPOLA

Y. Y. protiv
TURSKE

zahtjev br. 14793/08
presuda od 10. ožujka 2015.

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je Y. Y., turski državljanin koji je u trenutku podnošenja zahtjeva bio

ženskog spola. Y. Y. se već u ranijoj fazi svog života osjećao više kao dječak nego djevojčica usprkos tjelesnim obilježjima.

U rujnu 2005. godine Y. Y. je podnio nadležnom sudu zahtjev za podvrgavanje operaciji promjene spola. Sud je od bolnice u kojoj je podnositelj bio podvrgnut psihijatrijskom liječenju zatražio informacije o tome je li podnositelj transseksualna osoba te je li promjena spola nužna zbog očuvanja njegovog psihičkog zdravlja. Isto tako, nadležni sud je zatražio i informacije o podnositeljevoj mogućnosti prokreacije. Iz psihijatrijskog nalaza i mišljenja proizašlo je kako je podnositelj transseksualna osoba te kako bi s psihijatrijskog stajališta za podnositelja bilo bolje da živi kao muškarac. U

dodatnom psihijatrijskom nalazu i mišljenju ustanovljeno je kako je podnositelj transseksualna osoba s izraženim ženskim fenotipom. Usprkos navedenom, nadležni sud je ustanovio kako navedeni psihijatrijski nalazi i mišljenje nisu potpuni jer nisu dali odgovore na pitanje je li podnositelju potrebna promjena spola zbog očuvanja njegovog psihičkog zdravlja niti o njegovoj mogućnosti prokreacije. Jedan od liječnika je potom izjavio da kod podnositelja postoji mogućnost prokreacije. U lipnju 2006. godine sud je odbacio podnositeljev zahtjev zbog toga što kod podnositelja postoji mogućnost prokreacije, pa stoga nije bio ispunjen jedan od uvjeta za operaciju promjene spola sukladno članku 40. Građanskog zakona. Podnositelj je protiv navedene presude podnio reviziju koju je revizijski sud odbacio. Pozivajući se na članak 40. Građanskog zakona, podnositelj je u ožujku 2013. godine, podnio novi zahtjev za podvrgavanje operaciji promjene spola. U svibnju 2013. godine sud je usvojio podnositeljev zahtjev te odobrio operaciju s obrazloženjem kako je podnositelj transseksualna osoba kojoj je operacija potrebna zbog očuvanja njegovog psihičkog zdravlja. Nadležni sud je u svom obrazloženju istaknuo kako iz iskaza svjedoka proizlazi da podnositelj u svakom aspektu svog života živi kao muškarac i pati zbog takve situacije. Na kraju je nadležni sud zaključio da su ispunjeni uvjeti koje zahtijeva članak 40. stavak 2. Građanskog zakona te kako stoga podnositeljev zahtjev treba usvojiti.

Pozivajući se na članak 8. Konvencije, podnositelj je isticao kako je neusklađenost između njegove percepcije o sebi samom kao muškarcu i tjelesne konstitucije ustanovljena medicinskim nalazima te prigovarao odluci domaćeg suda kojom je odbijen njegov zahtjev zbog toga što kod njega nije postojala mogućnost prokreacije. Podnositelj je kritizirao uvjete iz članka 40. Građanskog zakona iz razloga što se biološki uvjet steriliteta u njegovom mogao ispuniti jedino ako bi se podvrgnuo sterilizaciji. Na takav način je

transseksualnim osobama uskraćeno podvrgavanje operaciji promjene spola.

❖ OCJENA SUDA

Podnositeljev slučaj postavio je pitanje uvjeta koji se transseksualnim osobama mogu nametnuti u cilju odobrenja operacije promjene spola te pitanje jesu li takvi uvjeti u skladu s člankom 8. Konvencije. Sud se pozvao na svoja prethodna utvrđenja kako je transseksualnost na međunarodnoj razini prihvaćena kao zdravstveno stanje koje opravdava potrebu zahvata u cilju pružanja pomoći transseksualnoj osobi.

Sud je primijetio da tursko zakonodavstvo omogućava transseksualnim osobama ne samo da se podvrgnu operaciji promjene spola nego i da ishode promjenu pravnog statusa sukladno ishodu same operacije. Međutim, članak 40. Građanskog zakona, omogućava stjecanje takvih prava ako kod osobe postoji trajna nemogućnost prokreacije – uvjet kojeg podnositelj nije ispunjavao, a zbog kojeg mu je i odbijen zahtjev.

Pravo transseksualnih osoba na osobni razvitak i fizičku i psihičku sigurnost, koje u potpunosti uživaju ostali članovi društva, ne smije uzrokovati kontroverze.

Turska vlada isticala je kako odredbe kojima se regulira operacija promjene spola potpadaju pod zaštitu općeg interesa te im je svrha bila spriječiti da takve operacije postanu uobičajene ili da se na neprikladan način koriste u pornografskoj industriji. Sud je zaključio kako se radi o neuvjerljivim argumentima. Ipak, naveo je kako je na takav način turska Vlada slijedila opravdani cilj koji se ogledao u zaštiti zdravlja i interesa pojedinaca, imajući na umu rizik koji takve operacija mogu izazvati fizičkom i psihičkom stanju osobe.

Sud je primijetio kako se postupak pred domaćim sudovima izravno odnosio na podnositeljevu slobodu odabira spola – slobodu koja je esencijalni dio prava na samoodređenje. Sud je već ranije naveo kako ne pridaje toliku važnost nepostojanju jedinstvenog pristupa u rješavanju ove problematike na europskoj razini, već kako smatra važnijim postojanje jasnih i nepobitnih dokaza koji ukazuju na kontinuirani rastući trend društvenog prihvaćanja transseksualnih osoba i priznavanja promjene njihovog pravnog statusa nakon promjene spola. Naglasio je kako pravo transseksualnih osoba na osobni razvitak i fizičku i psihičku sigurnost koje u potpunosti uživaju ostali članovi društva, ne smije uzrokovati kontroverze. Sud je naglasio kako je Odbor ministara Vijeća Europe u Dodatku Preporuke CM/Rec(2010)5 naveo kako treba redovito ispitivati uvjete za podvrgavanje operaciji promjene spola radi uklanjanja onih neprikladnih.

Parlamentarna skupština Vijeća Europe pozvala je države članice da transseksualnim osobama zajamče prava na promjenu podataka u osobnim dokumentima u odnosu na spol, bez da takvu promjenu prethodno uvjetuju podvrgavanju sterilizaciji ili drugim medicinskim zahvatima kao što je promjena spola ili hormonska terapija.

Sud je naglasio kako se ozbiljno miješanje u privatni život može pojaviti u situacijama kada je domaće pravo u sukobu s važnim aspektom osobnog identiteta. Povrh toga, uzimajući u obzir brojne i bolne intervencije koje su povezane s operacijom promjene spola, ne može se smatrati hirovitom odluka osobe da se podvrgne takvoj operaciji. Sud je primijetio kako su domaći sudovi opravdali prvotno odbijanje podnositeljevog zahtjeva s obrazloženjem kako kod podnositelja postoji mogućnost prokreacije. No, nejasno je zašto kod transseksualne osobe treba postojati trajna nemogućnost prokreacije da bi se ona mogla podvrgnuti operaciji promjene spola. Sud nije ustanovio način na koji bi podnositelj mogao udovoljiti tom uvjetu, osim da se podvrgne sterilizaciji. U svakom slučaju, Sud nije

smatrao potrebnim odlučivati o tretmanu sterilizacije kojem se podnositelj trebao podvrgnuti da bi sukladno domaćem pravu ispunio uvjete za operaciju promjene spola. Sud je zauzeo stav prema kojemu načelo zaštite podnositeljevog fizičkog integriteta isključuje obvezu podvrgavanju bilo kakvom tretmanu sterilizacije. Čak i ako se pretpostavi kako je odbijanje podnositeljevog zahtjeva od strane domaćih sudova imalo odgovarajuće uporište, takvo uporište ne može se smatrati dostatnim. Miješanje u podnositeljevo pravo na zaštitu privatnog života koje je proizašlo iz takve situacije se stoga ne može smatrati nužnim u demokratskom društvu. Država je dugogodišnjim uskraćivanjem mogućnosti podnositelju da se podvrgne operaciji promjene spola prouzročila povredu njegovog prava na privatni život.

Slijedom navedenog Sud je ustanovio kako je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

7.500,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na zaštitu privatnog života*
- *transseksualne osobe*
- *promjena spola*
- *pravo na samoodređenje i osobni identitet*
- *preporuka OMVE o pravima transseksualnih osoba*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

**POVREDA PRAVA - SUDSKI NALOZI ZA
PROVOĐENJE MJERE NADZORA I
TEHNIČKOG SNIMANJA
PODNOŠITELJEVIH TELEFONSKIH
RAZGOVORA NISU BILI DOSTATNO
OBRAZLOŽENI**

**DRAGOJEVIĆ
protiv HRVATSKE**

*zahtjev br. 14793/08
presuda od 10. ožujka 2015.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva bio je mornar na prekoceanskom brodu za brodarsko društvo sa sjedištem u Hrvatskoj. Podnositelj je bio osumnjičen za trgovinu drogom između Latinske Amerike i Europe prekoceanskim brodovima. Tijekom ožujka 2007. godine istražni sudac donio je nalog o provođenju mjera tajnog nadzora u obliku prisluškivanja telefona podnositelja i tajnog praćenja, na prijedlog Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (u daljnjem tekstu: USKOK). Predmetna mjera produljena je tri puta s obrazloženjem kako se istraga ne može provesti na drugi način. Tijekom kolovoza 2007. godine primjena mjere je obustavljena. U siječnju 2009. godine, podnositelj je uhićen i pritvoren zbog sumnje na trgovinu drogom. Tijekom istrage podnositelj je zadržan u pritvoru.

Tijekom 2009. godine, nadležno županijsko odvjetništvo je protiv podnositelja podignulo optužnicu zbog sumnje na trgovinu drogom te pranja novca. Izvanraspravno vijeće je podnositelju u nekoliko navrata produljivalo pritvor. Podnositelj je bio u pritvoru sve do upućivanja na izdržavanje kazne zatvora.

Tijekom kaznenog postupka podnositelj se izjasnio kako nije kriv te je podnio zahtjev za izdavanje dokaza iz sudskog spisa pribavljenih

provedenim mjerama tajnog nadzora, kao nezakonito dobivenih dokaza, zbog toga što nalozi za njihovu uporabu nisu bili dovoljno obrazloženi. Županijski sud odbio je navedeni zahtjev te je donio presudu kojom je podnositelja proglasio krivim za trgovinu drogom i pranje novca te mu izrekao kaznu zatvora u trajanju od devet godina. Presuda se između ostalog temeljila na izjavama svjedoka, dokazima pribavljenim tijekom pretrage i zapljene i dokaza proizašlih upotrebom mjera nadzora.

Podnositelj je protiv prvostupanjske presude podnio žalbu u kojoj je naveo kako mjera tajnog nadzora nije bila donesena sukladno mjerodavnim odredbama Zakona o kaznenom postupku. Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je žalbu.

Podnositelj je potom Ustavnom sudu Republike Hrvatske podnio ustavnu tužbu u kojoj je, između ostalog, istaknuo pristranost raspravnog vijeća koje je odlučivalo u postupku te kako je tajni nadzor proveden nad njim bio nezakonit. Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu kao neosnovanu.

Podnositelj je Sudu podnio zahtjev prigovarajući kako istražni sudac prilikom odlučivanja o upotrebi mjere nadzora nije postupio sukladno odredbama mjerodavnog domaćeg prava. Nadalje, podnositelj je istaknuo navodnu povredu članka 6. stavka 1. Konvencije navodeći kako je raspravno vijeće koje je odlučivalo u njegovom predmetu bilo pristrano, te da se presuda temeljila na nezakonito pribavljenim dokazima.

❖ **OCJENA SUDA**

U odnosu na članak 8. Konvencije

Nije sporno da je prisluškivanjem telefona podnositelja i tajnim nadzorom nad njim došlo do miješanja u podnositeljevo pravo na poštivanje privatnog života i dopisivanja zajamčenog člankom 8. Konvencije. Ono što je Sud u konkretnom predmetu ispitivao je opravdanost takvog miješanja u smislu stavka 2. članka 8. Konvencije koji zahtjeva da

miješanje bude u skladu sa zakonom, teži jednom ili više legitimnih ciljeva te da bude nužno u demokratskom društvu.

Prilikom ispitivanja zakonitosti miješanja, Sud je ustanovio da je tajni nadzor nad podnositeljem bio u skladu sa zakonom. Međutim, budući da prigovori podnositelja nisu prvenstveno bili usredotočeni na manjak pravnog temelja u mjerodavnom domaćem zakonu već na činjenicu da istražni sudac nije djelovao u skladu s postupcima predviđenima zakonom, Sud je svoje ispitivanje usredotočio na pitanje je li mjerodavno domaće pravo, uključujući način na koji su ga tumačili domaći sudovi, dovoljno jasno navelo opseg i način ostvarivanja diskrecijske ocjene dodijeljene tijelima javne vlasti, te posebice je li domaći sustav tajnog nadzora, na način na koji su ga primjenjivale domaće vlasti, omogućio odgovarajuće mjere zaštite od mogućih načina zlorababe.

Uzimajući u obzir način na koji su domaća tijela tumačila i primijenila domaće pravo u podnositeljevom slučaju, Sud je ustanovio kako domaće pravo nije dovoljno jasno reguliralo diskreciju nadležnih tijela prilikom određivanja primjene mjera nadzora te kako u praksi nije osiguralo odgovarajuće zaštitne mehanizme od mogućih zlorababa.

Naime, četiri naloga za provođenje mjera nadzora koje je izdao istražni sudac, u načelu su se temeljila isključivo na tvrdnji da postoji zahtjev USKOK-a za korištenjem tajnog nadzora i zakonskom izrazu da se istraga ne može provesti na drugačiji način ili da bi to bilo izrazito teško. Nisu navedeni nikakvi stvarni detalji koji se temelje na specifičnim činjenicama predmeta i osobitim okolnostima koje ukazuju na osnovanu sumnju da su kaznena djela počinjena, te da istragu nije moguće provesti na drugačiji, manje nametljiv način. Iako je takva praksa bila u suprotnosti s važećim Zakonom o kaznenom postupku i praksom Ustavnog suda Republike Hrvatske koja je izričito ukazivala na potrebu prethodnog ispitivanja okolnosti slučaja prilikom određivanja mjere nadzora i detaljnog obrazloženja naloga kojom se ta mjera nalaže,

takvu praksu je potvrdio Vrhovni sud Republike Hrvatske. U području koje je toliko osjetljivo kao što je provođenje tajnog nadzora, Sud ima poteškoća u prihvaćanju te situacije koju su stvorili nacionalni sudovi.

Štoviše, Sud smatra da u situaciji u kojoj je zakonodavna vlast predvidjela prethodnu detaljnu sudsku kontrolu razmjernosti upotrebe mjera tajnog nadzora, zaobilaznje te pretpostavke retroaktivnim opravdanjem koje su uveli sudovi ne može osigurati odgovarajuću i dostatnu zaštitu od zlorababe jer otvara vrata proizvoljnosti time što dozvoljava provođenje tajnog nadzora suprotno postupku koji je predviđen mjerodavnim pravom.

Mjerodavno domaće pravo, na način na koji su ga tumačili i primijenili nadležni sudovi, nije bilo jasno u pogledu opsega i načina ostvarivanja diskrecije dodijeljene tijelima javne vlasti, te posebice u praksi nije osiguralo odgovarajuće mjere zaštite od raznih mogućih zlorabotrebaba.

U odnosu na mogućnost osporavanja zakonitosti mjera nadzora, Sud je primijetio kako su domaći sudovi svoju ocjenu upotrebe mjera tajnog nadzora ograničili na pitanje mogu li se tako pribavljeni dokazi koristiti kao dokazno sredstvo u postupku, bez razmatranja njegovih navoda o proizvoljnom miješanju u prava podnositelja iz članka 8. Konvencije.

Sud je utvrdio kako mjerodavno domaće pravo, na način na koji su ga tumačili i primijenili nadležni sudovi, nije bilo jasno u pogledu opsega i načina ostvarivanja diskrecije dodijeljene tijelima javne vlasti, te u praksi nije osiguralo odgovarajuće mjere zaštite od raznih mogućih zlorabotrebaba. U skladu s tim, postupak za određivanje i nadziranje mjera

prisluškivanja telefona podnositelja, nije bio u potpunosti u skladu s pretpostavkama zakonitosti, niti je na odgovarajući način ograničio miješanje u pravo podnositelja na poštovanje njegova privatnog života i dopisivanja na ono što je bilo nužno u demokratskom društvu
Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

U odnosu na članak 6. Konvencije

U odnosu na navodnu nepristranost sudbenog vijeća koje je odlučivalo tijekom kaznenog postupka, Sud je posebice naglasio kako puka činjenica da je jedan od članova sudbenog vijeća sudjelovao prilikom odlučivanja o produljenju podnositeljevog pritvora prije početka rasprave ne dovodi prema Konvenciji u pitanje njegovu pristranost.

Vezano za upotrebu dokaza pribavljenih prilikom provođenja nadzora, Sud je primijetio kako podnositelj nije osporio pouzdanost podataka dobivenih mjerama tajnog nadzora već je svoj prigovor ograničio isključivo na formalnu uporabu takvih podataka kao dokaza za vrijeme postupka. Domaći sudovi su ispitali osnovanost njegovih tvrdnji te dali obrazloženje za svoje odluke. Konačno, dokazi pribavljeni mjerama tajnog nadzora nisu bili

jedini dokazi na kojima je domaći sud temeljio prvostupanjsku presudu.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

7.500,00 EUR - na ime naknade nematerijalne štete

2.160,00 EUR - na ime troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI:

- *pravo na zaštitu privatnog života*
- *mjere tajnog nadzora u kaznenom postupku*
- *obrazloženi sudski nalog za prisluškivanje*
- *zakonitost miješanja u pravo na privatni život*
- *nepriistranost suca*
- *zakonitost dokaza u kaznenom postupku*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Prijevod presude na hrvatski jezik pogledajte [ovdje](#).

ČLANAK 10.

SLOBODA IZRAŽAVANJA

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije i kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi radi zaštite ugleda ili prava drugih...

ZAHTJEV ODBAČEN KAO NEDOPUŠTEN - DOMAĆI SUDOVI POSTIGLI SU RAVNOTEŽU IZMEĐU SLOBODE IZRAŽAVANJA U ČLANKU O PODNOSITELJEVOM DJEDU I PODNOSITELJEVIH PRAVA ZAJAMČENIH ČLANKOM 8. KONVENCIJE

**DZHUGASHVILI
protiv RUSIJE**

*zahtjev br. 41123/10
odluka od dana 15. siječnja 2015.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva unuk je bivšeg sovjetskog vođe Josifa Staljina.

U travnju 2009. godine objavljen je novinski članak o događajima u Katyńu tijekom 1940. godine.

U članku su optuženi sovjetski policijski biro i Staljin za ubojstva poljskih ratnih zatvorenika u Katyńu tijekom 1940. godine, a Staljin je nazvan „krvožednim kanibalom“. U članku je navedeno kako su tadašnji vođe izbjegli moralnu odgovornost za iznimno ozbiljne zločine. Podnositelj je podnio tužbu protiv navedenog časopisa i autora spornog članka zbog klevetanja njegovog djeda, tražeći naknadu nematerijalne štete.

Prvostupanjski sud odbio je tužbeni zahtjev s obrazloženjem da je objava spornog članka doprinijela javnoj raspravi o važnim povijesnim činjenicama te da je uloga podnositeljevog djeda, inače svjetski poznate ličnosti zahtijevala visoki stupanj tolerancije prema javnoj kritici. Drugostupanjski sud potvrdio je presudu. Nakon prvostupanjske presude, javna rasprava se nastavila jer je došlo do objave još jednog članka u istom časopisu, u kojemu je opisana pozadina postupka zbog klevete. Podnositelj je ponovno ponio tužbu zbog klevete, koja je odbijena uz obrazloženje kako je u spornom članku izražen autorov stav prema prvom postupku.

Podnositelj je prigovarao kako domaći sud nije pružio zaštitu ugledu njegovog djeda.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je istaknuo kako se podnositeljev zahtjev može promatrati dvostrano. Naime, budući da je podnositelj u svom zahtjevu istaknuo kako je navodno došlo do povrede konvencijskih prava njegovog djeda, Sud je prvo ispitivao podnositeljev *locus standi* u ovom predmetu.

Sud je, pozivajući se na dobro utvrđenu sudsku praksu, napomenuo kako su prava zajamčena člankom 8. Konvencije strogo osobne prirode te se ne mogu prenositi. U svojoj praksi Sud je ocijenio da nasljednik nije ovlašten u ime umrlog prednika tražiti da se istom prizna pravo da dostojanstveno okonča svoj život. Isto tako, univerzalnom legataru ne pripada pravo na podnošenje zahtjeva u ime oporučitelja tražeći pritom zaštitu oporučiteljevih prava zajamčenih člankom 8. Konvencije. Sud je ustanovio kako ne postoje

razlozi zbog kojih bi odstupio od gore navedene sudske prakse te je utvrdio kako podnositelj nije ovlašten tražiti zaštitu prava zajamčenih člankom 8. Konvencije u ime svog djeda, budući da se radi o pravima neprenosive prirode. Sud je stoga odlučio kako zahtjev u odnosu na navedeno treba odbaciti sukladno članku 34. Konvencije budući da nije spojiv *ratione personae* s odredbama Konvencije.

Napadi na ugled privatne osobe koji utječu na ugled njezine obitelji potpadaju pod opseg članka 8. Konvencije za razliku od opravdane kritike upućene javnoj ličnosti koja se preuzimajući ulogu vođe izložila oku javnosti.

U odnosu na pitanje jesu li povrijeđena podnositeljeva prava zajamčena člankom 8. Konvencije, Sud se ograničio na ispitivanje jesu li dva postupka koje je pokrenuo podnositelj pred domaćim sudovima i način na koji su isti okončani, utjecali na podnositeljev privatni i obiteljski život te ukoliko jesu, je li tužena država poduzela odgovarajuće mjere kojima bi osigurala zaštitu podnositeljevih prava. Sud je istaknuo kako u određenim slučajevima narušavanje ugleda podnositeljevog pokojnog srodnika može utjecati na podnositeljev obiteljski život, čime takav zahtjev potpada pod opseg primjene članka 8. Konvencije. Uzimajući u obzir činjenice konkretnog predmeta, Sud je ustanovio kako se oba sporna članka na izravan ili neizravan način odnose na podnositeljevog djeda. Sud je u ovom predmetu odstupio od načela izraženih u svojoj ranijoj praksi o ovom pitanju, prvenstveno zato što se ovaj predmet odnosi na pitanje ugleda svjetski poznate javne ličnosti, dok se u predmetima u kojima je Sud razmatrao ovo pitanje radilo o pitanju ugleda privatne osobe.

Prema mišljenju Suda, napadi na ugled privatne osobe koji utječu na ugled njezine obitelji potpadaju pod opseg članka 8. Konvencije za razliku od opravdane kritike upućene javnoj ličnosti koja se preuzimajući ulogu vođe izložila oku javnosti.

Sud navodi kako događaji od povijesne važnosti koji su utjecali na sudbinu brojnih ljudi, kao i povijesne ličnosti koje su obilježile takve događaje, neizbježno predstavljaju predmet javne rasprave jer su od općeg značaja za društvo. Sud ističe kako nije njegova zadaća djelovati kao arbitar u raspravama između povjesničara jer bi se u suprotnom takve rasprave preusmjerile s javne platforme na sudnicu. Sud je ustanovio da su domaći sudovi svoje odluke temeljili na premisi da su sporni članci doprinijeli javnoj raspravi o važnim povijesnim činjenicama te kako je zbog povijesne uloge koju je imao podnositeljev djed trebalo primijeniti veći stupanj tolerancije. Domaći sudovi izričito su uzeli u obzir relevantnu praksu Suda imajući pritom na umu razliku između izjava o činjenicama i vrijednosnih prosudbi.

S obzirom na navedeno, Sud je ustanovio kako su domaći sudovi postigli odgovarajuću ravnotežu između slobode izražavanja koju uživaju novinari i podnositeljevih prava zajamčenih člankom 8. Konvencije te je odbacio zahtjev kao nedopušten.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na zaštitu privatnog i obiteljskog života*
- *kritika povijesnih ličnosti*
- *locus standi u odnosu na narušavanje ugleda prednika*
- *sloboda izražavanja*
- *javna rasprava o važnim pitanjima*
- *pravo na zaštitu ugleda*
- *ugled povijesne ličnosti*

Službeni tekst odluke pogledajte [ovdje](#).

NIJE DOŠLO DO POVREDE PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA ODVJETNIKA ZBOG KAZNENIH I DISCIPLINSKIH SANKCIJA IZREČENIH ZBOG UVREDLJIVIH IZJAVA NA RAČUN SUDSKOG VJEŠTAKA

**FUCHS protiv
NJEMAČKE**

*zahtjevi br. 29222/11 i 64345/11
odluka od 27. siječnja 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva zaposlen je kao odvjetnik, te je zastupao stranku protiv koje je podignuta optužnica zbog sumnje da je na svom računalu pohranila dječju pornografiju. Tijekom listopada 2004. godine podnositelj je podneskom obavijestio nadležni kazneni sud kako postoji vjerojatnost da je došlo do manipulacije dokazima u korist tužiteljstva od strane sudskog vještaka kojeg je sud angažirao radi dešifriranja dokumenata na okrivljenikovom računalu. Podnositelj je istaknuo kako se sudski vještak pred nadležnim tijelima prethodno obvezao kako će svoju dužnost obaviti sukladno pravilima struke.

Nadalje, podnositelj je istaknuo kako je vještakov poslodavac htio da njegov nalaz i mišljenje doprinesu uspjehu postupka bez obzira na istinitost sadržaja. Sudski vještak podnio je kaznenu prijavu protiv podnositelja, slijedom koje je donesena osuđujuća presuda zbog počinjenja nekoliko kaznenih djela od kojih i kazneno djelo klevete te mu je izrečena novčana kazna. Tijekom 2007. godine žalbeni sud potvrdio je prvostupanjsku presudu. Protiv podnositelja je pokrenut disciplinski postupak te mu je izrečen ukor i novčana kazna zbog nesavjesnog obnašanja odvjetničke dužnosti. Navedenu odluku je u veljači 2011. godine potvrdilo nadležno drugostupanjsko tijelo.

Podnositelj je prigovarao kako su sankcije koje su mu izrečene dovele do povrede njegove slobode izražavanja te kako je tijekom postupka u okviru kojeg su navedene sankcije izrečene došlo do povrede prava na pravično suđenje.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na članak 10. Konvencije

Sud je ocijenio da su sankcije izrečene protiv podnositelja dovele do miješanja u njegovo pravo na slobodu izražavanja. Istovremeno, Sud je primijetio kako su navedene sankcije bile propisane mjerodavnim domaćim pravom i to prvenstveno njemačkim Kaznenim zakonom i njemačkim Zakonom o odvjetništvu te kako su ostvarile legitiman cilj, posebice zaštitu ugleda i prava sudskog vještaka.

Štoviše, Sud je zaključio kako su sankcije bile nužne u demokratskom društvu u smislu članka 10. Konvencije. Prilikom donošenja navedenog zaključka, Sud je uzeo u obzir važnost i dostatnost razloga koje su naveli njemački sudovi. Sud se složio s domaćim kaznenim sudom kako postupanje u interesu stranke nije podnositelju dalo za pravo da implicira kako je sudski vještak krivotvorio dokaze. Nadalje, Sud se složio i s domaćim tijelima koja su vodila disciplinski postupak protiv podnositelja u kojemu je ustanovljeno kako njegova uvredljiva izjava nije sadržavala objektivnu kritiku upućenu na rad sudskog vještaka.

Postupanje u interesu stranke nije podnositelju dalo za pravo da implicira kako je sudski vještak krivotvorio dokaze.

Upravo suprotno, podnositelj je takvu uvredljivu izjavu dao u cilju umanjenja važnosti rada sudskog vještaka te kako bi njegov nalaz i mišljenje prikazao beskorisnim.

Sud je stoga prihvatio zaključke domaćih sudova kako podnositeljeva izjava nije bila opravdana zaštitom interesa stranke. U odnosu na pitanje razmjernosti, Sud je primijetio kako su novčane kazne izrečene u kaznenom i disciplinskom postupku bile razmjerne. Sud je naglasio kako sudski vještaci moraju biti u mogućnosti obavljati svoju dužnost bez uznemiravanja jer jedino na takav način mogu uspješno obavljati svoju zadaću. Sud stoga smatra kako bi sudske vještake trebalo zaštititi od uvredljivih verbalnih napada prilikom obnašanja njihove dužnosti. Sud je stoga u odnosu na navodnu povredu članka 10. Konvencije proglasio zahtjev nedopuštenim.

KLJUČNE RIJEČI

- *prekomjerno trajanje istrage*
- *sloboda izražavanja*
- *nesavjesno obnašanje odvjetničke dužnosti*
- *zastupanje stranke u postupku*
- *kritika rada sudskog vještaka*

Službeni tekst odluke pogledajte [ovdje](#).

POVREDA PRAVA NA SLOBODU ŠIRENJA INFORMACIJA - GRADONAČELNIK NIJE PODNOŠITELJICI OMOGUĆIO PRISTUP INFORMACIJAMA SUKLADNO PRESUDAMA DOMAĆIH SUDOVA

**GUSEVA protiv
BUGARSKE**

*zahtjev br. 6987/07
odluka od 17. veljače 2015.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositeljica zahtjeva je članica upravnog odbora društva za zaštitu životinja, a od 2002. godine ujedno i njegova zastupnica. Podnositeljica je u tri navrata gradonačelniku grada Vidina, podnijela zahtjev za pristup informacijama. Prvi put tijekom 2002. godine, kada je tražila informacije o ugovoru koji se

odnosio na zbrinjavanje napuštenih životinja na području Vidina. Drugi i treći puta tijekom 2003. godine, kada je tražila informacije o lokalnom azilu za napuštene životinje te informacije koje su se odnosile na postupak u vezi smanjivanja broja pasa litalica u Vidinu. Budući da je podnositeljici u sva tri navrata odbijen pristup informacijama, pokrenula je postupak pred nadležnim domaćim tijelom koje je donijelo tri odluke u korist podnositeljice. Postupajući po gradonačelnikovo žalbi, Visoki upravni sud je povodom dvije žalbe u cijelosti, a povodom treće djelomično potvrdio prvostupanjske presude. S obzirom da gradonačelnik nije postupio po navedenim presudama koje su stoga ostale neizvršene, podnositeljica je pozivajući se na članak 10. Konvencije podnijela zahtjev Sudu ističući kako joj je odbijen pristup informacijama.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je odbacio Vladin prigovor neiscrpljenosti pravnih sredstava, pozivajući se na svoju raniju

praksu u slučajevima u kojima su nadležna tijela bila dužna poduzeti određene mjere koje su im je nadležni sud naložio, a ne isključivo isplatiti naknadu štete. U takvim je slučajevima u pravilu odbacivao prigovore o tome kako domaća pravna sredstva nisu iscrpljena.

Zakonski nedostatak uzrokovao je nepredvidljivost u pogledu pitanja kada će doći do izvršenja presude, te stoga nije ispunjen uvjet predvidljivosti sukladno članku 10. st. 2. Konvencije.

Razlog tome je što zahtjev za naknadu štete ne može pružiti podnositelju dostatno obeštećenje u situacijama u kojima su nadležna tijela dužna poduzeti određenu nezamjenjivu radnju kao što je to bilo u podnositeljičinom slučaju.

U odnosu na članak 10. Konvencije

Prikupljanje informacija radi naknadnog informiranja javnosti potpada pod opseg prava zajamčenog člankom 10. Konvencije. Nevladine organizacije mogu se, poput novinara, mogu smatrati svojevrsnim „psom čuvarom“ društva. Zbog toga njihove aktivnosti zahtijevaju zaštitu sličnu onoj koju Konvencija pruža novinarima. Svrha radi koje je podnositeljica podnijela zahtjev za pristup informacijama bila je informiranje javnosti te se izravno odnosila na njezin posao članice i predstavnice društva. Međutim, tri presude Visokog upravnog suda na temelju kojih je podnositeljica imala pravo zahtijevati predmetne informacije ostale su neizvršene. Stoga je Sud zaključio kako je došlo do miješanja u pravo na informiranje javnosti zbog toga što je gradonačelnik odbio postupiti po navedenim presudama.

Sud je nadalje ispitivao je li takvo miješanje bilo propisano zakonom, je li imalo opravdani

cilj te je li bilo nužno u demokratskom društvu. Sud je zaključio kako propust gradonačelnika u postupanju sukladno presudama Visokog upravnog suda nije bio pravno utemeljen. Naime, sukladno domaćem mjerodavnom pravu, pravomoćne upravne presude podložne su neposrednom izvršavanju.

Međutim, gradonačelnik je odbio postupiti po presudama Visokog upravnog suda koje je sukladno odredbama mjerodavnog domaćeg prava trebalo neposredno izvršiti. Sud je zaključio kako je praksa domaćih tijela prihvatila da zakon ne sadrži jasno određen rok u kojemu je stranka dužna izvršiti presudu donesenu u upravnom postupku te kako o volji samog upravnog tijela ovisi kada će do izvršenja takve presude doći. Sud je stoga mišljenja kako je takav zakonski nedostatak uzrokovao nepredvidljivost u postupanju te je utvrdio kako navedeno zakonsko rješenje nije ispunilo uvjet predvidljivosti sukladno zahtjevu članka 10. st. 2. Konvencije. Sud je ustanovio kako miješanje nije bilo u skladu s zakonom te stoga ne postoji potreba za ispitivanjem jesu li ispunjeni ostali uvjeti koje zahtijeva članak 10. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

5.000,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete.

KLJUČNE RIJEČI

- *sloboda izražavanja*
- *pravo na pristup informacijama*
- *pravo na primanje i širenje informacija*
- *izvršavanje presuda domaćih sudova*
- *predvidljivost zakona*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

OSUĐUJUĆA PRESUDA IZREČENA NOVINARIMA ZBOG UPORABE SKRIVENE KAMERE PROUZROČILA JE POVREDU NJIHOVOG PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

HALDIMANN I DRUGI protiv ŠVICARSKE

*zahtjev br. 21830/09
presuda od 24. veljače 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su U. M. Haldimann, H. Utz, M. A. Balmer i F. R. Strebel, zaposleni kao novinari.

Tijekom veljače 2003. godine, M. A. Balmer, televizijska urednica emisije „Kassensturz“ koja se bavi potrošačkim pravima pripremila je dokumentarac o životnom osiguranja, u kojem je ukazala na nezadovoljstvo javnosti načinom poslovanja osiguravajućih društava. M. A. Balmer je uz prethodni dogovor s H. Utzom, glavnim urednikom programa i U. M. Haldimannom, glavnim urednikom televizije, donijela odluku da će skrivenom kamerom snimiti razgovor između kupca i agenta osiguranja. Cilj uporabe skrivene kamere bio je ukazati na zlouporabe u poslovanju od strane agenta osiguranja. Dana 26. veljače 2003. godine, novinarka F. S. Strebel, dogovorila je sastanak s osiguravajućim društvom X, predstavljajući se kao potencijalni osiguranik. U prostoriji u kojoj se trebao održati sastanak postavljene su dvije skrivene kamere koje su emitirale snimku u susjednu prostoriju u kojoj su se nalazili M. A. Balmer i stručnjak za poslove vezane za životno osiguranje. Po završetku razgovora, M. A. Balmer, ušla je u prostoriju u kojoj se odvijao predmetni razgovor, predstavila se i objasnila agentu osiguranja kako je razgovor sniman. Agent je kazao kako je na to i posumnjao te je odbio

svaki daljnji komentar. Dijelovi snimke razgovora prikazani su u emisiji „Kassensturz“ s tim da je lice agenta osiguranja bilo zamagljeno, a glas izmijenjen. Protiv U. M. Haldimanna, H. Utza, M. A. Balmer i F. R. Strebel donesena je osuđujuća presuda zbog neovlaštenog snimanja skrivenom kamerom te im je izrečena novčana kazna. Podnositelji su protiv navedene presude podnijeli žalbu povodom koje je žalbeni sud u obrazloženju svoje odluke naveo kako su novinari trebali postupiti na način koji bi u manjoj mjeri naštetio interesima agenta osiguranja iako je u konkretnom predmetu postojao interes javnosti u otkrivanju informacija vezanih za životno osiguranje te je takav interes bio važniji od interesa pojedinca. Visoki sud kantona u Zürichu donio je presudu kojom je oslobodio podnositelje u odnosu na povredu privatnosti uporabom skrivene kamere te je smanjio novčane kazne izrečene prvostupanjskom presudom.

Pozivajući se na članak 10. Konvencije, podnositelji su prigovarali kako je novčana kazna koja im je izrečena u postupku pred domaćim sudom dovela do nerazmjernog miješanja u njihovo pravo na slobodu izražavanja.

❖ OCJENA SUDA

Sud je iznio sljedećih šest kriterija koje je potrebno ispitati u cilju utvrđivanja je li postignuta ravnoteža između slobode izražavanja i prava na privatni život: (a) doprinos raspravi od općeg interesa, (b) može li se određena osoba smatrati javnom osobom i predmet reportaže/dokumentarca, (c) prijašnje ponašanje osobe, (d) način na koji se došlo do informacije, (e) stupanj ozbiljnosti, oblik i utjecaj reportaže/dokumentarca i (f) izrečena sankcija. Sud je navedene kriterije primijenio na konkretan predmet, uzimajući u obzir posebnosti slučaja: osobe koje su sudjelovale u događaju, konkretno agent osiguranja nije bio osoba poznata javnosti, a sporni dokumentarac

nije bio usmjeren na agenta osobno nego na otkrivanje načina na koji osiguravajuća društva posluju.

Usprkos relativno blagim kaznama koje je domaći sud izrekao podnositeljima, kaznena presuda može imati obeshrabrujući učinak na medije u izražavanju kritike, čak iako podnositeljima nije izričito dovela do zabrane prikazivanja spornog dokumentarca.

Sud je primijetio kako je predmet dokumentarca – nedostatna zaštita potrošača prilikom prodaje životnog osiguranja, predstavljao dio vrlo zanimljive javne rasprave. Dokumentarac se nije fokusirao osobno na agenta nego na način poslovanja u okviru određene profesije. Sud je nadalje naveo kako podnositelji zaslužuju da se predmnijeva da su postupali u dobroj vjeri u pogledu želje da poštuju novinarsku etiku i švicarske zakone. Zaštitni mehanizam kojeg predviđa članak 10. Konvencije u odnosu na izvještavanje o temama važnim za interes javnosti ovisi o tome jesu li podnositelji postupali u dobroj vjeri i na temelju činjenica te su pružili „pouzdana i jasna“ informacije sukladno novinarskoj etici. Sud je u odnosu na navedeno primijetio kako se istinitost činjeničnih navoda iznesenih u dokumentarcu nije nikada ni osporavala. Što se tiče načina na koji su dokumentarac i agenti osiguranja prikazani, snimka je emitirana u obliku izvještaja koji je bacao negativno svjetlo, posebice na agenta. Pritom je upotrijebljen audio-vizualni medij kojim se ostvaruje neposredniji i jači učinak od pisanog medija.

Međutim, odlučujući faktor u cijelom događaju bio je taj da su podnositelji zamaglili agentovo lice i izmijenili njegov glas, a razgovor se nije odvijao u uobičajenim službenim prostorijama agenta osiguranja. Sud je stoga ustanovio kako miješanje u agentov privatni život koji je naknadno izrazio svoje mišljenje o spornom događaju, nije postiglo toliki stupanj ozbiljnosti da bi se moglo smatrati važnijim od interesa javnosti koji se u ovom slučaju odnosio na dobivanje informacija o navodnim zlouporabama u poslovanju osiguravajućih društava. Konačno, Sud je usprkos relativno blagim kaznama koje je domaći sud izrekao podnositeljima, ustanovio kako je kaznena presuda mogla imati obeshrabrujući učinak na medije u izražavanju kritike, iako podnositeljima nije zabranjeno prikazivanja spornog dokumentarca. Sud je stoga ustanovio kako je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

Sud podnositeljima nije dodijelio pravičnu naknadu budući da istu tijekom postupka nisu potraživali.

KLJUČNE RIJEČI

- *sloboda izražavanja*
- *uporaba tajne snimke u dokumentarcu*
- *novinarska sloboda*
- *interes javnosti*
- *zaštita privatnosti*
- *praksa sudova u suprotnosti s važećim zakonom*

Službeni tekst presude potražite [ovdje](#).

INDEKS SUDSKE PRAKSE

POPIS RELEVANTNIH PRESUDA NA KOJE SE EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA POZIVA:

➤ U PRESUDI ASIYE GENÇ PROTIV TURSKE, ZAHTJEV BROJ 24109/07:

- *Byrzykowski protiv Poljske*, zahtjev broj 11562/05
- *Huylu protiv Turske*, zahtjev broj 52955/99
- *Makharadze i Sikharulidze protiv Gruzije*, zahtjev broj 35254/07
- *Mehmet Şentürk i Bekir Şentürk protiv Turske*, zahtjev broj 13423/09
- *Öneryıldız protiv Turske* [GC], zahtjev broj 48939/99
- *Prado Bugalla protiv Španjolske* (odlu.), zahtjev broj 21218/09

➤ U PRESUDI NIKOLIĆ PROTIV HRVATSKE, ZAHTJEV BROJ 5096/12

- *Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske*, zahtjev broj 46598/06
- *Oğur protiv Turske* [VV], zahtjev broj 21594/93
- *Palić protiv Bosne i Hercegovine*, zahtjev broj 4704/04
- *Emin i drugi protiv Cipra*, zahtjev broj 59623/08
- *Gürtekin i drugi protiv Cipra* (odlu.), zahtjev broj 60441/13
- *Shanaghan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev broj 37715/97

➤ U PRESUDI HELHAL PROTIV FRANCUSKE, ZAHTJEV BROJ 10401/12

- *Cara-Damiani protiv Italije*, zahtjev broj 2447/05
- *Farbuths protiv Latvije*, zahtjev broj 4672/02
- *Kaprykowski protiv Poljske*, zahtjev broj 23052/05
- *Mouisel protiv Francuske*, zahtjev broj 67263/01
- *Price protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev broj 33394/96
- *Semikhvostov protiv Rusije*, zahtjev broj 2689/12
- *V.D. protiv Rumunjske*, zahtjev broj 7078/02
- *Vincent protiv Francuske*, zahtjev broj 6253/03
- *Zarzycki protiv Poljske*, zahtjev broj 15351/03

➤ U PRESUDI S. Z. PROTIV BUGARSKE, ZAHTJEV BROJ 29263/12

- *Anguelova protiv Bugarske*, zahtjev broj 38361/97
- *Anguelova i Iliev protiv Bugarske*, zahtjev broj 55523/00
- *Georgiev protiv Bugarske*, zahtjev broj 34137/03
- *Kaverzin protiv Ukrajine*, zahtjev broj 23893/03
- *Nikolay Dimitrov protiv Bugarske*, zahtjev broj 72663/01
- *W. protiv Slovenije*, zahtjev broj 24125/06

➤ U PRESUDI M. S. PROTIV HRVATSKE, ZAHTJEV BROJ 75450/12

- *Bureš protiv Češke*, zahtjev broj 37679/08
- *Filip protiv Rumunjske*, zahtjev broj 41124/02
- *Herczegfalvy protiv Austrije*, zahtjev broj 10533/83
- *J.L. protiv Latvije*, zahtjev broj 23893/06
- *Mađer protiv Mađarske*, zahtjev broj 56185/07
- *Megyeri protiv Njemačke*, zahtjev broj 13770/88

- *Muradova protiv Azerbejdžana*, zahtjev broj 22684/05
- *Stanimirović protiv Srbije*, zahtjev broj 26088/06
- *Sýkora protiv Češke*, zahtjev broj 23419/07
- *Winterwerp protiv Nizozemske*, zahtjev broj 6301/73

➤ **U PRESUDI VELIKOG VIJEĆA BOCHAN PROTIV UKRAJINE (BR. 2.), ZAHTJEV BROJ 22251/08**

- *Egmez protiv Cipra*, zahtjev br. 12214/07
- *Lyons i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev br. 15227/03
- *Alekseyenko protiv Rusije*, zahtjev br. 74266/01
- *Anđelković protiv Srbije*, zahtjev br. 1401/08
- *Bochan protiv Ukrajine*, zahtjev br. 7577/02
- *Dankevich protiv Ukrajine*, zahtjev br. 40679/98
- *Dulaurans protiv Francuske*, zahtjev br. 34553/97
- *Hakkar protiv Francuske*, zahtjev br. 43580/04
- *Maresti protiv Hrvatske*, zahtjev br. 55759/07
- *Mushta protiv Ukrajine*, zahtjev br. 8863/06
- *Sablon protiv Belgije*, zahtjev br. 36445/97
- *Steck-Risch i dr. protiv Lihtenštajna*, zahtjev br. 29061/08
- *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) protiv Švicarske*, zahtjev br. 32772/02
- *X. protiv Austrije*, zahtjev br. 7761/77

➤ **U PRESUDI ĐURIĆ I DRUGI PROTIV BOSNE I HERCEGOVINE, ZAHTJEVI BROJ 79867/12, 79873/12, 80027/12, 80203/12 I 115/13**

- *Čolić i ostali protiv Bosne i Hercegovine*, zahtjev br. 1218/07
- *Ignjatić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, zahtjev br. 6179/08
- *Runić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, zahtjev br. 6179/08
- *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine*, zahtjev br. 41183/02
- *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*, zahtjevi br. 7151/75, 7152/75

➤ **U PRESUDI MOMČILOVIĆ PROTIV HRVATSKE, ZAHTJEV BROJ 11239/11**

- *Běleši i drugi protiv Češke*, zahtjev broj 47273/99
- *Jüssi Osawe protiv Estonije*, zahtjev broj 63206/10
- *Z. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV]*, zahtjev broj 29392/95

➤ **U PRESUDI S. C. UZINEXPORT PROTIV RUMUNJSKE, ZAHTJEV BROJ 43807/06**

- *Zielinski i Pradal i Gonzalez i drugi protiv Francuske [VV]*, zahtjevi broj 24846/94, 34165/96 i 34173/96
- *Beian protiv Rumunjske (br. 1)*, zahtjev br. 30658/05

➤ **U PRESUDI VELIKOG VIJEĆA ROHLENA PROTIV ČEŠKE, ZAHTJEV BROJ 59552/08**

- *Achour protiv Francuske [VV]*, zahtjev broj 67335/01
- *Del Rio Prada protiv Španjolske [VV]*, zahtjev broj 42750/09
- *Ecer i Zeyrek protiv Turske*, zahtjev broj 29295/95 i 29363/95
- *Veeber protiv Estonije*, zahtjev broj 45771/99
- *Florin Ionescu protiv Rumunjske*, zahtjev broj 24916/05
- *Kononov protiv Latvije [VV]*, zahtjev broj 36376/04
- *Korbely protiv Mađarske [VV]*, zahtjev broj 174/02
- *Maktouf and Damjanović protiv Bosne i Hercegovine [VV]*, zahtjev broj 2312/08 i 34179/08

- *Opuz protiv Turske*, zahtjev broj 3401/02
- *Previti protiv Italije*, (odluka), zahtjev broj 45291/06
- *Streletz, Kessler i Krenz protiv Njemačke* [VV], zahtjev broj 34044/96, 35532/97 i 44801/98
- *Waite i Kennedy protiv Njemačke* [VV], zahtjev broj 26083/94

➤ **U PRESUDI APOSTU PROTIV RUMUNJSKE, ZAHTJEV BROJ 22765/12**

- *Petrina protiv Rumunjske*, zahtjev broj 78060/01
- *V. protiv Norveške*, zahtjev broj 28070/06
- *Von Hannover protiv Njemačke*, zahtjev broj 40660/08
- *Stoll protiv Švicarske*, zahtjev broj 69698/01
- *Craxi protiv Italije*, zahtjev broj 25337/94

➤ **U PRESUDI ELBERTE PROTIV LATVIJE, ZAHTJEV BROJ 61243/08**

- *Svinarenko i Slyadnev protiv Rusije*, zahtjevi broj 32541/08 i 43441/08
- *Salakhov i Islyamova protiv Ukrajine*, zahtjevi broj 28005/08
- *Cakici protiv Turske*, zahtjev broj 23657/94
- *Mubilanzila Mayeka i Kaniki Mitunga protiv Belgije*, zahtjev broj 13178/03
- *M. P. i drugi protiv Bugarske*, zahtjev broj 22457/08
- *Petrova protiv Latvije*, zahtjev broj 4605/05
- *Hadri-Vionnet protiv Švicarske*, zahtjev broj 55525/00

➤ **U PRESUDI Y. Y. PROTIV TURSKE, ZAHTJEV BROJ 14793/08**

- *Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], zahtjev broj 28957/95
- *Fernández Martínez protiv Španjolske* [VV], zahtjev broj 56030/07
- *Nada protiv Švicarske* [VV], zahtjev broj 10593/08
- *S. et Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], zahtjevi broj 30562/04 i 30566/04
- *Schlumpf protiv Švicarske*, zahtjev broj 29002/06
- *Stafford protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], zahtjev broj 46295/99
- *Van Kück protiv Njemačke*, zahtjev broj 35968/97

➤ **U PRESUDI DRAGOJEVIĆ PROTIV HRVATSKE, ZAHTJEV BROJ 68955/11**

- *Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhiev protiv Bugarske*, zahtjev broj 62540/00
- *Goranova-Karaeneva protiv Bugarske*, zahtjev broj 12739/05
- *Iordachi i drugi protiv Moldavije*, zahtjev broj 25198/02
- *Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev broj 35394/97
- *Klass i drugi protiv Njemačke*, zahtjev broj 5029/71
- *Kopp protiv Švicarske*, zahtjev broj 23224/94
- *Kvasnica protiv Slovačke*, zahtjev broj 72094/01

➤ **U ODLUCI FUCHS PROTIV NJEMAČKE, ZAHTJEV BROJ 29222/11 I 64345/11**

- *Nikula protiv Finske*, zahtjev broj 31611/96
- *Steur protiv Nizozemske*, zahtjev broj 39657/98
- *Schöpfer protiv Švicarske*, zahtjev broj 25405/94

➤ **U PRESUDI GUSEVA PROTIV BUGARSKE, ZAHTJEV BROJ 6987/07**

- *Animal Defenders International protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], zahtjev broj 48876/08

- *Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške* [VV], zahtjev broj 21980/93
- *Gillberg protiv Švedske* [VV], zahtjev broj 41723/06
- *Hadzhigeorgievi protiv Bugarske*, zahtjev broj 41064/05
- *Kenedi protiv Mađarske*, zahtjev broj 31475/05
- *Mutishev i dr. protiv Bugarske*, zahtjev broj 18967/03
- *Observer i Guardian protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev broj 13585/88
- *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung protiv Austrije*, zahtjev broj 39534/07
- *Társaság a Szabadságjogokért protiv Mađarske*, zahtjev broj 37374/05
- *Youth Initiative for Human Rights protiv Srbije*, zahtjev broj 48135/06

➤ **U PRESUDI HALDIMANN I DRUGI PROTIV ŠVICARSKE, ZAHTJEV BROJ 21830/09**

- *Sürek protiv Turske*, zahtjev broj 26682/95
- *Wingrove protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev broj 1914/02
- *Halford protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev broj 20605/92
- *Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev broj 63737/00
- *Funke protiv Francuske*, zahtjev broj 10828/84
- *Cremieux protiv Francuske*, zahtjev broj 11471/85